

**VISAGINO LOPŠELIO-DARŽELIO „AUKSINIS GAIDELIS“
(VAIKYSTĖS PEDAGOGIKOS CENTRO)**

**IKIMOKYKLINIO UGDYMO IR
UGDYMOŠI PROGRAMA**

„GRŪDELIS“

ATNAUJINTOS IKIMOKYKLINIO UGDYMO IR UGDYMO SI PROGRAMOS „GRŪDELIS“ REFLEKSIJA

Bendriausias šio laikotarpio švietimo kaitos tikslas – pagerinti ugdymo prieinamumą ir efektyvumą. Todėl atnaujinant bendrąją lopšelio-darželio programą svarbu ne tik pedagogų žinios, bet ir jų gebėjimai bendrauti ir bendradarbiauti, greitai susiorientuoti ir gebėti priimti sprendimus, kurti idėjas ir jas įgyvendinti.

Programos atnaujinimo principas „Neapribok savo vaikų tik tuo, ko pats esi išmokęs, nes jie gimę kitu laiku“.

Ugdymo programos pakeitimai:

- Bendrosiose nuostatose išbrauktas skyrius „Regiono ypatumai“.

Papildyta naujais skyriais:

- „Įstaigos siekiai“;
- „Į ugdymo programą „Grūdelis“ integruojamos programos“;
- „Ugdymo turinys vaikams nuo 0 metų iki 1 metų“.

Įstaigos siekiai. Lopšelis-darželis „Auksinis gaidelis“ (Vaikystės pedagogikos centras) – atvira naujovėms, nuolat ieškanti geresnių, šiuolaikiškesnių darbo metodų ir formų organizacija.

Ikimokyklinio ugdymo(si) programoje numatyta puoselėti įstaigos, miesto tradicijas, motyvus. Vyrauja šios prioritetinės veiklos kryptys: projektinis darbas, valstybinės kalbos integravimas į ugdymo procesą, bendradarbiavimo partnerystės su šeima plėtojimas.

Į ugdymo programą „grūdelis“ integruojamos programos:

Rengimo šeimai ir lytiškumo ugdymo programa, 2007 m.

Gyvenimo įgūdžių ugdymo programa, 2004 m.

Alkoholio, tabako ir kitų psichiką veikiančių medžiagų vartojimo programa, 2006 m.

Lopšelio-darželio vaikų sveikatos stiprinimo programa „Noriu būti sveikas ir stiprus“, 2014 m.

Programos turinys 0–1 metų amžiaus vaikams

Kompetencijos žinios, vertybės, gebėjimai	Vaiko veiksena	Ugdymo priemonės
1 Ugdymo sritis: Kasdieniai gyvenimo įgūdžiai		

Papildyti skyriai:

- „Įstaigos tradicijos“;
- „Vaikų poreikiai“ (papildyta: gabūs vaikai; specialiųjų poreikių vaikai; tautinių mažumų vaikai);
- „Tėvų lūkesčiai“;
- Kompetencijų samprata;
- Ugdymo pasiekimai ir jų vertinimas.

Vaikų poreikiai:

Gabūs vaikai – tai vaikai, galintys efektyviai įgyti žinių, jas pritaikyti naujoms problemoms spręsti bei galintys mokytis iš patirties. Tokių vaikų ugdymas yra diferencijuojamas, specializuojamas, individualizuojamas, suteikiant galimybę vaikams pagal amžių, gebėjimus ir polinkius rinktis pagilintą ugdymąsi, diferencijuojant užduotis ir panašiai.

Specialiųjų poreikių vaikai:

Užtikrinti specialiųjų poreikių vaikų visapusišką vystymąsi ir ugdymą(si) atsižvelgiant į jų amžių ir brandos lygį. Pritaikyti specialiųjų poreikių vaikams, jų gebėjimams ugdymo programą.

Integruotiems specialiųjų poreikių vaikams ugdymo turinį grupės auklėtojai modeliuoja atsižvelgdami į ugdytinių savybes (sutrikimų rūšis, gebėjimų ypatumus) ir bendradarbiaudami su Visagino švietimo pagalbos tarnybos pagalbos specialistais.

Tautinių mažumų vaikai:

Ikimokyklinio ugdymo programa vykdoma tautinės mažumos kalba (rusų). Įstaigoje 3–6 m. vaikai dar prieš lankydamiesi mokyklą greta gimtosios kalbos turi galimybę mokytis ir lietuvių kalbos. Antrosios kalbos išmokstama integruojant ją į visapusišką vaiko ugdymą (pedagogai naudojami metodine priemone „Antroji kalba ankstyvajame amžiuje“. 2014 m.)

Kompetencijos samprata

Kompetencija – tai vaiko susidarytų vertybinių nuostatų, įgytų gebėjimų, įgūdžių bei patirties visuma, reikalinga kasdieniniam gyvenimui ir sėkmingam ugdymui ir ugdymuisi.

Kompetencija apibūdina gebėjimus atlikti tam tikrą veiklą, grindžiamus individo žiniomis, mokėjimais, įgūdžiais, požiūriais, patirtimi, polinkiais, asmenybės savybėmis ir vertybėmis.

(D. Lepaitė, 2001)

Ugdymosi sritys: fizinis aktyvumas, kasdieninio gyvenimo įgūdžiai, savireguliacija ir savikontrolė.

Esminės nuostatos: noriai įvaldo sveikam kasdieniniam gyvenimui reikalingus įgūdžius, noriai, džiaugsmingai juda.

Vaiko ugdymosi gebėjimai: tvarkingai valgo, savarankiškai atlieka savitvarkos veiksmus: apsirengia ir nusirengia, naudojami tualetu. Reikalui esant kreipiasi pagalbos į suaugusiuosius.

Spontaniškai ir tikslingai atlieka veiksmus, kuriems būtina akių–rankos koordinacija, išlavėjusi smulkioji motorika. Saugo savo sveikatą ir saugiai elgiasi aplinkoje. Sveikatos saugojimo kompetencija orientuota į nuostatą augti sveikam ir stipriam, siekį rūpintis savo ir kitų sveikata bei saugios aplinkos formavimu.

Švietimas, mokykla, šeima – sėkmingai atliksime savo misiją, jeigu orientuosimės į ugdymo turinį ir pedagoginį procesą, į šių svarbiausių žmogaus gyvenimui kompetencijų ugdymą: sveikatos saugojimo ir stiprinimo kompetenciją, socialinę kompetenciją, pažinimo kompetenciją, komunikavimo kompetenciją, meninę kompetenciją.

Sveikatos saugojimo kompetencija:

Ugdymosi sritys: fizinis aktyvumas, kasdieninio gyvenimo įgūdžiai, savireguliacija ir savikontrolė.

Esminės nuostatos: Noriai įvaldo sveikam kasdieniniam gyvenimui reikalingus įgūdžius, noriai, džiaugsmingai juda.

Vaiko ugdymosi gebėjimai: Tvarkingai valgo, savarankiškai atlieka savitvarkos veiksmus: apsirengia ir nusirengia, naudojami tualetu. Reikalui esant kreipiasi pagalbos į suaugusiuosius.

Spontaniškai ir tikslingai, atlieka veiksmus, kuriems būtina akių–rankos koordinacija, išlavėjusi smulkioji motorika. Saugo savo sveikatą ir saugiai elgiasi aplinkoje Sveikatos saugojimo kompetencija orientuota į nuostatą augti sveikam ir stipriam, siekio rūpintis savo ir kitų sveikata bei saugios aplinkos formavimą.

TURINYS

Refleksija	2
Turinys	4
I Skyrius. Bendrosios nuostatos	5
Duomenys apie įstaigą	5
Įstaigos funkcijos	6
Įstaigos siekiai	6
Įstaigos filosofija	7
Įstaigos aplinka	7
Įstaigos tradicijos	7
Teoriniai ugdymo(si) pagrindai	8
II Skyrius. Ikimokyklinio ugdymo principai	9
Ugdymo individualizavimas	10
Vaikų poreikiai	10
Tėvų lūkesčiai	11
III Skyrius. Tikslas ir uždaviniai	12
IV Skyrius. Ugdymo turinys, metodai, priemonės	13
Ugdymo metodai, būdai, formos	13
Netradiciniai ugdymo būdai	13
Ugdymo priemonės.....	14
Kompetencijos samprata.....	15
Ugdymo turinys vaikams nuo 0 iki 1 metų	17
Ugdymo turinys vaikams nuo 1 metų iki 3 metų	21
Ugdymo turinys vaikams nuo 3 metų iki 6 metų	26
Bendradarbiavimas su šeima	40
Informavimo ir švietimo organizavimo formos.....	41
V Skyrius. Ugdymo pasiekimai ir jų vertinimas	42
Ikimokyklinio ugdymo programos įgyvendinimo rezultatai	42
VI Skyrius. Naudota literatūra ir šaltiniai	44

PRITARTA

Visagino savivaldybės administracijos
direktoriaus

2017 m. liepos 12 d. įsakymu Nr. IV-E-662

PATVIRTINTA

Visagino lopšelio-darželio „Auksinis gaidelis”
(Vaikystės pedagogikos centro) direktoriaus

2017 m. liepos 13 d. įsakymu Nr. V-77

I SKYRIUS BENDROSIOS NUOSTATOS

Duomenys apie įstaigą

Ugdymo įstaigos pavadinimas lietuvių kalba – Visagino lopšelis-darželis „Auksinis gaidelis“ (Vaikystės pedagogikos centras). Sutrumpintas ugdymo įstaigos pavadinimas lietuvių kalba yra l.-d. „Auksinis gaidelis“ (VPC).

Lopšelio-darželio (Vaikystės pedagogikos centro) kodas – 190230639.

Visagino lopšelis-darželis „Auksinis gaidelis“ (Vaikystės pedagogikos centras) yra juridinis asmuo.

Visagino lopšelio-darželio „Auksinis gaidelis“ (Vaikystės pedagogikos centro) teisinė forma – savivaldybės biudžetinė įstaiga.

Lopšelio-darželio (Vaikystės pedagogikos centro) steigėjas (savininkas) – Visagino savivaldybė, kodas 111107944. Savininko teises ir pareigas įgyvendinanti institucija – Visagino savivaldybės taryba (Parko g. 17, 31139 Visaginas).

Institucijos grupė – neformaliojo švietimo mokykla, 3160.

Institucijos tipas – lopšelis-darželis, kodas 3164.

Adresas: Tarybų g. 9, 31134 Visaginas, Lietuva. Tel.: (8 386) 71 706, 72 057.

Vaikai ir jų poreikiai: Mokykloje ugdomi 1–6 metų amžiaus vaikai. Veikia ankstyvojo amžiaus ugdymo grupės, kuriose ugdomi 1-3 metų vaikai; ikimokyklinio ugdymo grupės, kuriose ugdomi 3-5 metų vaikai; priešmokyklinio ugdymo grupės, kurioje ugdomi 6 (7) metų vaikai. Ugdymas organizuojamas įvertinant vaiko ypatingumą, individualumą. Kiekvienas vaikas Mokykloje priimamas toks, koks jis yra. Ugdoma laisva, harmoninga asmenybė, siekiama geriau suprasti šio laikmečio vaikų ir atskirų grupių (mergaičių ir berniukų, gabių, dvikalbių, migrantų, socialinės atskirties aplinkoje gyvenančių ir kt.) poreikius. Tenkinami vaikų kūrybos ir saviraiškos, emociniai, pažinimo, komunikavimo, socialiniai, judėjimo poreikiai. Vaikams sudarytos sąlygos rinktis veiklą pagal pomėgius ir galias.

Mokytojų ir kitų specialistų pasirengimas: - Mokykloje dirba 24 pedagogai, iš jų 10 (42 proc.) turi aukštąjį pedagoginį išsilavinimą. 14 (58 proc.) – vyr. auklėtojos kvalifikacinę kategoriją, 5 (21 proc.)- metodininkai 2 (12 proc.) neatestuoti. Tai kvalifikuoti, patyrę, rūpestingi pedagogai, gebantys skirti dėmesį kiekvienam vaikui, aktyviai ieškantys naujovių ir jas įgyvendinantys. Mokykloje teikiamos logopedo paslaugos vaikams, turintiems kalbos, kalbėjimo ir komunikacijos sutrikimų. Meninio ugdymo pedagogas bendradarbiaudamas su kolegomis ir šeima ugdo meninės raiškos gebėjimus, jungdamos muziką, šokį, vaidybą ir vizualinę raišką. Šis ugdymas vyksta

individualiose, grupinėse, projektinėse veiklose. Pedagogai geba pagrįsti savo veiklą, ją įsivertinti ir tobulinti, skleisti gerąją darbo patirtį, kelti kvalifikaciją. Plaukimo instruktorius moko vaikus plaukti baseine. Mokykla atvira, darni, bendruomenės susitarimais savo veiklą grindžianti ir nuolat besimokanti institucija.

Regiono ir švietimo teikėjo savitumas: Mokykloje stipri veiklos planavimo projektinė veikla. Aktyviai plėtojamas sportinis ir sveikos gyvensenos vaikų ugdymas (parengta vaikų sveikatos stiprinimo programa „Noriu būti sveikas ir saugus“ dalis darbuotojų yra Respublikinės ikimokyklinių įstaigų darbuotojų asociacijos „Sveikatos želmanėliai“ nariai).

Daug dėmesio skiriame vaikų pažinimui, estetiniam, meniniam ugdymui, edukacinės aplinkos estetiškumui bei saugumui, patirtiniam vaikų ugdymuisi. Akcentuojamas integralumas, ugdymas vyksta įvairiose aplinkose. Darželyje veikia gamtos kampeliai, tobulinamos ir kuriamos edukacinės erdvės, kuriose vaikai kartu su pedagogais augina ir tyrinėja įvairių rūšių augalus išstisus metus. Vykdomi rajoniniai ir respublikiniai projektai, telkiantys darželio bendruomenę.

Tėvų (globėjų) ir vietos bendruomenės poreikiai: bendruomenės nariai iniciatyvūs, plėtojama partnerystė su šeimomis (bendri tradiciniai projektai - ir įsijungimas į respublikinius). Siekiama konstruktyvaus abipusio dialogo, paslaugų kokybės bei interesų, poreikių ir lūkesčių dermės, kad vaikas augtų sveikas, orus, bendraujantis, kuriantis, smalsus ir sėkmingai besiuogdantis. Mokykloje ikimokyklinis ugdymas yra orientuotas į svarbiausią pasiekimą - vaiko asmenybės brandinimą, į sėkmingą jo ugdymosi pažangą ir gerus pasiekimus visose 18 pasiekimo sričių.

Požiūris į vaiką ir jo ugdymą: remiamasi Jungtinių tautų vaiko teisių konvencija, ratifikuota 1995 m. liepos 3 d. Lietuvos Respublikos įstatymu Nr. I-983.

Adresas internete www.auksinisdidelis.lt

Pagrindinė veiklos sritis – švietimas.

Ugdymo kalba – rusų.

Ugdymo forma – dieninė.

Pagrindinė veiklos rūšis – ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymas, kodas 85.10.10.

Kitos veiklos rūšys: priešmokyklinio amžiaus vaikų ugdymas, kodas 85.10.20; nuosavo arba nuomojamo turto nuoma ir eksploatavimas, kodas 68.20; duomenų apdorojimas, kodas 63.11; kvalifikacijos tobulinimas, kodas 85.59.

Lopšelio-darželio (Vaikystės pedagogikos centro) veiklą kontroliuoja ir koordinuoja Visagino savivaldybės administracija, kodas 188711925.

Įstaigos funkcijos

1. Lopšelis-darželis yra edukacines, socialines, kultūrinės funkcijas atliekanti švietimo įstaiga, kuri tenkina vaiko, šeimos ir bendruomenės poreikius.
2. Lopšelyje-darželyje užtikrinamas vaiko saugumas ir socializacijos tęstinumas tarp dviejų svarbiausių ugdymo grandžių – ugdymo šeimoje ir ikimokyklinėje įstaigoje.
3. Lopšelis-darželis savo veiklą grindžia Lietuvos Respublikos Konstitucija, Lietuvos Respublikos įstatymais, Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimais, švietimo ir mokslo ministro įsakymais, kitais teisės aktais ir lopšelio-darželio nuostatais.

Įstaigos siekiai

4. Lopšelis-darželis „Aukštinis gaidelis“ (VPC) – atvira naujovėms, nuolat ieškanti geresnių darbo metodų ir formų organizacija. Ikimokyklinio ugdymo(si) programoje numatyta puoselėti įstaigos, miesto tradicijas, atspindėti aukštaičių etnokultūrinius motyvus. Vyrauja šios prioritetinės veiklos kryptys: projektinis darbas, valstybinės kalbos integravimas į ugdymo procesą, bendradarbiavimo partnerystės su šeima plėtojimas.

5. Įstaigoje ugdomi vaikai nuo gimimo iki mokyklos. Vaikų grupės komplektuojamos atsižvelgiant į vaikų amžiaus tarpsnius. Specialiųjų poreikių vaikai integruojami į bendro ugdymo vaikų grupes.

6. Aktyvių pokyčių laikotarpiu siekiant į vaiką orientuoto ugdymo, kiekvienam pedagogui svarbu išsiaiškinti ir įvertinti galimybių ribas, numatyti tobulėjimo gaires, žingsnius sėkmės laipteliais. Siekiama ugdymo būdų, metodų bei priemonių įvairovės, lavinant vaiko pažintinius, socialinius, meninius, fizinius gebėjimus.

7. Ugdytiniai veiklą renkasi pagal poreikius, interesus, pomėgius. Pripažįstamas ugdytinio poreikis žaisti, žaidimas traktuojamas kaip jo gyvenimo būdas ir natūralus ugdymasis.

8. Pedagogai „išsiklauso“ į skirtingais būdais reiškiamą vaiko pasaulio mąstymą: žodžiais, menine veikla, kūno kalba, žaidimu ir kt. Ugdant vaikus remiamasi atsiskleidusia vaikų gyvenimiška patirtimi.

9. Įstaigoje darbšti, kūrybinga ir originali bendruomenė, ieškanti naujovių, nebijanti rizikuoti, drąsi ir įsipareigojusi vaikams. Esame vienas iš 10-ties respublikoje įkurtų Egmonto projekto Vaikystės pedagogikos centrų.

10. Darbe naudojame projektų metodą. Organizuojame ir vedame seminarus miesto ir regiono pedagogams.

11. Nuolat kaupiame patirtį, giliname žinias, mokomės, tobulinamės kartu su kitais.

12. Įstaiga nuolat siekia, kad kiekviena grupė būtų savita savo aplinka, kiekvienas pedagogas turėtų individualų darbo stilių, o įstaiga – savo veidą.

Įstaigos filosofija

13. Gerbiame vaiką tokį, koks jis yra. Ugdome jo individualybę ir asmenybę.

14. Mylime ir gerbiame visus vaikus.

15. Vaiką ir jo šeimą priimame kaip lygiaverčius ugdymo proceso dalyvius.

16. Savo kūrybą ir atsinaujinimą skiriame visapusiškam vaiko ugdymui.

17. Kiekvienas vaikas yra vienintelis ir nepakartojamas. Jis turi savo gyvenimo ritmą, augimo tempą, pasaulio pažinimo stilių. Todėl žinome ir suprantame, kad vaiką reikia paskatinti, padrašinti, sukurti kūrybai tinkamą aplinką, pastebėti ir įvertinti jo pastangas.

18. Mes siekiame, kad vaiką gerai nuteiktų jauki darželio aplinka, kad aplinka kviestų veikti, kad vaikas jaustųsi šeiminingas savo grupėje ir darželyje.

Įstaigos aplinka

19. Ugdomajai aplinkai keliami tam tikri reikalavimai. Ji yra:

19.1. saugi;

19.2. jauki, primenanti namus;

19.3. kviečianti, skatinanti eksperimentuoti, tyrinėti, kurti;

19.4. lengvai prieinama, patogi;

19.5. besikeičianti, paslanki, nepastovi, persitvarkanti;

19.6. atitinkanti vaiko raidą.

20. Grupės aplinką įtakoja vaikų amžius, lytis. Dauguma grupes lankančių darželyje yra vieno amžiaus, yra ir mišraus amžiaus (šėimos principo) grupė. Kiekviena grupė turi savo pavadinimą ir nesikartojantį apipavidalinimo stilių. Kiekvienoje grupėje žaislų ir priemonių pakanka keliems vaikams. Jei grupėje daugiau berniukų, reikia daugiau vietos judėjimo, statybos žaidimams. Veiklos vietos, erdvės tampa laboratorijomis, kuriose patys vaikai mokosi žaisdami ir naudodami įvairias priemones. Vaikai keliauja iš vienos vietos į kitą. Jiems ugdyti panaudojamos visos grupės erdvės: lubos, sienos, grindys.

21. Darželio bendrosios patalpos (laiptinių aikštelės, laiptai, turėklai, koridorių sienos ir kt.) taip pat maksimaliai naudojamos ugdytinių pažinimui lavinti, vaikų, tėvų, senelių parodoms rengti, estetiniam visų bendruomenės narių ugdymui.

22. Pedagogai įvertina, ar efektyviai naudojama erdvė ir, bendradarbiaudami su vaikais ir jų tėvais, drąsiai keičia grupės, laiptinės, kiemo aplinką.

23. Kiekvienas lopšelio-darželio darbuotojas siekia parodyti ypatingą dėmesį ir pagarbą, patenkinti visų darželio vaikų, tėvų lūkesčius. Mūsų kredo – teikti aukščiausios kokybės ugdymo paslaugas. Puoselėjame vaikystę kaip savaiminę vertybę. Vaikai yra tikrieji darželio šeiminkai, kartu su savo tėvais, auklėtojais, auklėtojų padėjėjais, kitais bendruomenės nariais kuria aplinką, kurioje skatinamas pažinimo ir atradimo džiaugsmas.

Įstaigos tradicijos

24. Ikimokyklinio ugdymo(si) programoje numatyta puoselėti įstaigos, miesto tradicijas, atspindėti aukštaičių etnokultūrinius motyvus.

25. Tradiciniai renginiai, kuriuos organizuojame darželyje, padeda vaikams ir suaugusiesiems pajusti kūrybos džiaugsmą ir bendravimo šilumą.

26. Renginiai:

26.1. Žinių diena;

26.2. Mokytojų diena;

26.3. Konkursas „Dainų dainelė“;

26.4. Darželio gimtadienis;

26.5. Naujųjų metų šventė;

26.6. Užgavėnės;

26.7. Akcijų organizavimas (pvz.: „Padėkime beglobiams gyvūnams“, „Lesinkime žiemojančius paukščius“, „Gyvenkime draugiškai“ ir kt.);

26.8. Šeimos – tautų diena lopšelyje-darželyje;

26.9. Geltonojo kaspino diena;

26.10. Sveikatos diena;

26.11. Skaitovų konkursas;

26.12. „Aš saugus, kai žinau“;

26.13. Teatro festivalis;

26.14. Gerumo savaitė;

26.15. Žemės diena.

27. Renginiai atskleidžia visų vaikų, pedagogų ir tėvų kūrybinius gebėjimus ir talentą.

28. Darželio tradicijos – tai ne tik šventės. Daug metų įstaigos durys ir mūsų širdys atviros buvusiems ugdytiniams ir mokiniams. Jau suaugę vaikai gali ateiti į darželį, pabendrauti su auklėtojais, padėti joms ar dalyvauti veikloje. Mūsų buvę ugdytiniai – tai svečiai, kurių mes visada laukiame.

29. Mūsų darželyje vyksta netradiciniai renginiai, kuriuos organizuojame vieną arba du kartus per metus. Šitie renginiai – originalūs, kūrybingi ir pasižymi išmone. Tai:

29.1. Muilo burbulų šventė;

29.2. Aitvaro šventė;

29.3. Paukščių šventė;

29.4. Rūpestingų rankų diena.

30. Organizuodami ir vesdami tradicinius ir netradicinius renginius darželio pedagogai rodo savo entuziazmą, kūrybiškumą, vaidybinius gebėjimus, norą keisti kasdienį ritmą, meilę vaikams ir profesionalumą.

31. Įvairūs renginiai suteikia vaikams džiaugsmo, kelia įstaigos įvaizdį ir populiarina jos pedagogų darbą, artina ir stiprina vaikų, pedagogų ir tėvų santykius.

Teoriniai ugdymo(si) pagrindai

32. Mūsų įstaigą daugiausia veikia šios teoretikų nuostatos: Ž. Piaget – žaidimų teorija; svarbiausia tezė „individas yra aktyvus, žingeidus ir išradingas visą savo gyvenimą“. Pagal šią teoriją, mūsų darželyje siekiama, kad vaikas žaistų kuo daugiau ir kad ugdymas vyktų per žaidimą. Ž. Piaget įrodė, kad vaiko vystymosi raidos etapų negalima pažeisti – nei skubinant, nei lėtinant –

vaiko galios turi atsiskleisti natūraliai. D. Dekrolis – vaiko santykis su natūralia aplinka ir gamta; M. Montesori – vaikų laisvė ir savarankiškumas.

33. Artima ir Eriksono teorija. Jis manė, kad bręsdami mes esame priversti vis daugiau suprasti ir sąveikauti su vis platesne socialine bendruomene. „Sąveikaudami, bendraudami, iš pradžių būdami vaikai, o vėliau suaugę, mes turime galimybę suformuoti asmenybę – tokią, kuri tvarko aplinką, kuriai būdinga darni veikla, sugebėjimas tiksliai suvokti pasaulį bei save. (N. L. Gage, D. C. Berliner „Pedagoginė psichologija“). Programa remiasi humanizmo, progresyvizmo ir asmenybės sklaidą skatinančio ugdymo teorijomis.

34. Remdamiesi progresyviojo ugdymo teorija, siekiame: gerbti ir vertinti kiekvieno vaiko individualumą; sudaryti sąlygas dirbti savo tempu ir pagal savo jėgas; sudaryti galimybę laisvai rinktis veiklos formas; organizuoti veiklą individualiai, mažose grupelėse, su visa grupe; ugdymą integruoti; mokytis dirbti komandoje. Siekiame, kad vaikas darželyje būtų aktyvus, suteikiame vaikams pasirinkimo laisvę, leidžiame vaikams savarankiškai pasirinkti mėgstamesnes veiklos sritis, skatiname juos kūrybiškai veikti, gerbiame vaiką. Įstaigoje vyrauja tolerancija, stengiamės ugdyti vaiko pasitikėjimą savimi ir pagarbą mamai, tėčiui, draugui (ugdomas „sugyvenimo“ jausmas – noras gyventi bendruomenėje, kolektyve), pagarbą kitoms kultūroms.

35. Asmenybės sklaidą skatinančios idėjos mus įpareigoja: gerai žinoti vaiko raidos vystymosi dėsningumus; mokėti organizuoti socialinę sąveiką, lemiančią emocinę ir pažintinę raidą; remtis vaikų pomėgiais, poreikiais, vystant jų tolesnį pažinimą; tinkamai parengti aplinką įvairių poreikių ir gebėjimų vaikams.

36. Vystydami humanistinę pedagogiką siekiame: teigiamo vaiko savęs vertinimo; atvirumo patirčiai; mokėjimo įvardinti ir valdyti savo jausmus, poelgius; kurti ir laikytis bendrai priimtų vertybių ir bendravimo normų; partneriškų, draugiškų pedagogo ir vaiko santykių; suteikti kuo daugiau erdvės vaiko saviraiškai; vystyti vaiko gebėjimą mokytis, rasti sau reikalingą informaciją, gebėti ją taikyti sprendžiant problemas.

37. Didelę įtaką suaugusiųjų požiūriui į vaiką ir ugdymą vaikystėje padarė įstaigos bendruomenės dalyvavimas 1993–2005 m. Egmonto projekte, kuriame ypatingas dėmesys buvo skirtas vaikų saviraiškai ir vaikų kultūrai.

II SKYRIUS

IKIMOKYKLINIO UGDYMO PRINCIPAI

38. Humaniškumo – pagarba vaikui, pripažįstama teisė būti kitokiam, vaikas gerbiamas kaip asmenybė, turinti ryškių prigimtinių bruožų, kuriuos reikia padėti ugdyti. Ugdymas vyksta ramioje, saugioje aplinkoje, kurioje vaikas turi galimybių išreikšti save, parodyti savo gebėjimus, kūrybiškumą.

39. Demokratiškumo – vaikui suteikiama galimybė rinktis (veiklą, partnerius ir pan.), būti gerbiamam ir pripažintam ir lygiaverčiam partneriui, taikyti šiuolaikiškus ugdymo būdus. Sudaroma galimybė kritiškai mąstyti, rinktis, elgtis savarankiškai, tačiau susitariama dėl kai kurių taisyklių.

40. Tautiškumo – padėti augančiam vaikui natūraliai perimti savo kultūros vertybes, papročius, tradicijas, jas puoselėti ir kartu kurti šiuolaikinę savo ir visuomenės tapatybę. Ugdymo turinys orientuotas į vaiko gyvenimui ir ugdymui(si) reikalingų socialinių, kultūrinių kompetencijų plėtojimą ir tautos kultūros poreikius.

41. Atsinaujinimo – sparčiai kintant aplinkai, priimant gausius informacijos iššūkius, ugdomas gebėjimas nebijoti pokyčių ir mokėti juos įtakoti, rinktis, neprarasti noro mokytis visą gyvenimą.

42. Prieinamumo – sudaryti sąlygas ugdytis socialinės atskirties, specialiųjų poreikių, gabiems vaikams. Ugdymo turinio pritaikymas ar jo individualizavimas skirtingoje socialinėje ir kultūrinėje aplinkoje augantiems vaikams, lygių galimybių ir sąlygų sudarymas ugdytis kiekvienam ir turinčiam emocijų, ir elgesio sunkumų, kalbėjimo ir komunikacijos sutrikimų ar smurtą patyrusiam, ar alkoholį vartojančios šeimos, ar laikinai išvykusių tėvų vaikui ir kt.

43. Individualizavimo – būtina atsižvelgti į vaiko išgales: jo turimą patirtį, skirtingus pasaulio pažinimo būdus, gyvenimo ritmą. Ugdymo turinys sudarytas taip, kad būtų galima lanksčiai taikyti ugdymo metodus atsižvelgiant į kiekvieno vaiko individualius poreikius, interesus ir galimybes. Programoje prioritetas teikiamas kiekvieno vaiko išsivystymo lygiui nustatyti, asmenybei pažinti. Atsižvelgiant į vaiko išsivystymo lygį, tėvų lūkesčius, rengiamos ir vykdomos individualios ugdymo programos, taikoma speciali pedagoginė kitų specialistų pagalba. Individualiai parinkta grupės įranga, priemonės, auklėtojos veikla leidžia kiekvienam įveikti sunkumus ir patirti sėkmę.

43. Diferencijavimo – ugdymo procesas grindžiamas visapusišku amžiaus tarpsnio ypatumų žinojimu, atsižvelgiama į vaiko ar vaikų grupės ugdymosi poreikius. Ugdymo tikslai diferencijuojami ir individualizuojami. Sudaromos palankios ugdymuisi sąlygos vaikams, turintiems ypatingų poreikių (gabiems, turintiems specialiųjų poreikių, iš rizikos šeimų). Ugdymo priemonės diferencijuojamos pagal poreikių reikmes.

44. Tęstinumo – turinys suderintas su priešmokyklinio ugdymo turiniu siekiant, kad vaikas darniai pereitų nuo ugdymo(si) šeimoje prie ugdymosi ikimokyklinėje (mišrioje) grupėje. Programoje atsižvelgta į vaiko jau įgytą patirties ir gebėjimų lygmenį bei jo ugdymo(si) perspektyvą, ko jam reikės priešmokyklinio ugdymo grupėje.

Ugdymo individualizavimas

45. Ugdymas vaikų darželyje prasideda nuo vaiko pažinimo ir sąlygų parengimo. Ne vaikas turi prisitaikyti prie darželio, o darželis prie vaiko.

46. Individualizavimas vyksta, kai atsižvelgiama į vaiko išsivystymo lygį ir planuojama tokia veiklos apimtis, kuri užtikrina sėkmingą kiekvieno vaiko ugdymą(si). Pedagogui reikia išmanyti vaiko vystymąsi: sveikatą, fizinį ir emocinį augimą, pažinimo būdus. Pedagogas nuolat stebi vaikus ir fiksuoja jų pažangą.

47. Grupėje, besivadovaujančioje humanistinėmis ugdymo idėjomis, lengviau individualizuoti ugdymą: grupės įranga, priemonės ir planavimas skatina kiekvieno vaiko vystymąsi, leidžia rinktis patiems veiklas, žaidimus. Lanksti dienotvarkė leidžia vaikams vystytis savo ritmu (vaikas gali vėliau atvykti į vaikų darželį, nemiegoti pietų miego). Siekdami sužinoti kiekvieno vaiko reikmes atsižvelgiame į individualumą sąlygojančius veiksnius:

- 47.1. šeimos kultūrą ir tradicijų įvairovę;
- 47.2. vaiko amžių, lytį;
- 47.3. vaiko išsivystymo lygį;
- 47.4. charakterį ir temperamentą;
- 47.5. išmokymo stilių;
- 47.6. pomėgius;
- 47.7. geriau ir menčiau išsivysčiusius gebėjimus;
- 47.8. vaiko savęs vertinimą.

Vaikų poreikiai

48. Žinome, kad kiekvienas vaikas vystosi individualiai, tačiau visi vaikai turi pereiti žinomas asmenybės raidos stadijas.

49. Įstaigos pedagogai siekia atsižvelgti į vaiko poreikius ir norus, todėl vaikai:

49.1. Yra tas centras, kuriame pripažįstama vaiko fizinė ir žodinė saviraiška (t. y. žaidimai, fantazijos, rimavimas, humoras, mėgdžiojimas, paistalai, imitavimas ir t. t.).

49.2. Siekiama, kad vaikas turėtų teisę būti vaikas, kitaip tariant, turėtų teisę, taikydamas šiuolaikines technologijas, žaisti, kurti, fantazuoti, improvizuoti.

49.3. Vaikas ir vaikystė – savaiminės vertybės, kurias turi suprasti ir pripažinti tėvai, globėjai, ugdytojai, visuomenė.

50. Atsižvelgiant į vaiko interesus ir poreikius, jam sudarytos sąlygos augti, skleistis ir tobulėti.

51. Gabūs vaikai – tai vaikai, galintys efektyviai įgyti žinių, jas pritaikyti naujoms problemoms spręsti bei galintys mokytis iš patirties. Jų intelektualinių gebėjimų lygis yra labai aukštas. Turėdami šiuos intelektualinius gebėjimus gabūs vaikai lenkia arba pajėgūs aplenkti panašios patirties ir aplinkos bendraamžius. Šiems vaikams būdingas aukštas kūrybiškumo lygis.

52. Ugdymas tokių vaikų yra diferencijuojamas, specializuojamas, individualizuojamas, suteikiant galimybę vaikams pagal amžių, gebėjimus ir polinkius rinktis pagilintą ugdymą, diferencijuojant užduotis ir panašiai.

53. Gabių vaikų ugdymas turtinamas, inicijuojant įvairius renginius: konkursus, festivalius ir kt.

54. Specialiųjų poreikių vaikai:

54.1. Užtikrinti neįgalių vaikų visapusišką vystymąsi ir ugdymą (si) atsižvelgiama pagal jų amžių ir brandos lygį. Pritaikyti specialiųjų poreikių vaikams, jų sugebėjimams ugdymo programą, suteikti individualizuotą ugdymą.

54.2. Integruotiems specialiųjų poreikių vaikams ugdymo turinį grupės auklėtojos modeliuoja atsižvelgiant į ugdytinių savybes (sutrikimų rūšis, gebėjimų ypatumus). Konsultuojamasi ir bendradarbiaujama su Visagino švietimo pagalbos tarnybos pagalbos specialistais.

54.3. Siekiant tenkinti specialiuosius kalbinius vaikų poreikius, į ugdymo programą integruojamas logopedo darbas, nuolatos derinant ugdymo tematikas su grupės pedagogais ir jas papildant.

55. Tautinių mažumų vaikai. Ikimokyklinio ugdymo programa vykdoma tautinės mažumos kalba (rusų). Įstaigoje 3–6 m. vaikai dar prieš lankydami mokyklą greta gimtosios kalbos turi galimybę mokytis ir lietuvių kalbos. Antrosios kalbos mokomasi integruojant į visapusišką vaiko ugdymą (pedagogai naudojami metodine priemone „Antroji kalba ankstyvajame amžiuje“. 2014 m.).

Tėvų lūkesčiai

56. Lopšelis-darželis – ugdymo paslaugas teikianti institucija.

57. Sistemingai išsiaiškinami tėvų lūkesčiai, norai, pageidavimai, atliekama anketinė apklausa, vyksta bendravimas individualiai, grupėmis, susirinkimuose. Žinoma, kad vaikas turi ugdytis šeimoje, o pedagogai – pagalbininkai ugdymo procese. Svarbus glaudus tėvų ir pedagogų bendravimas ir bendradarbiavimas.

58. Tėvų lūkesčiai:

58.1. vaikas jaustųsi saugus, sveikas, mylimas;

58.2. tinkama vaiko priežiūra ir maitinimas;

58.3. saugi, palanki, jauki šiuolaikinė aplinka;

58.4. bendravimo patirtis, įgūdžiai;

58.5. dalyvavimas renginiuose;

58.6. pasirengimas mokyklai;

58.7. specialiosios pagalbos gavimas;

58.8. visapusiškas ugdymas;

58.9. atsakingumas;

58.10. komunikabilumas;

58.11. savarankiškumas;

58.12. pagarba žmonėms;

58.13. sveikos gyvensenos įgūdžiai;

58.14. kūrybiškumas.

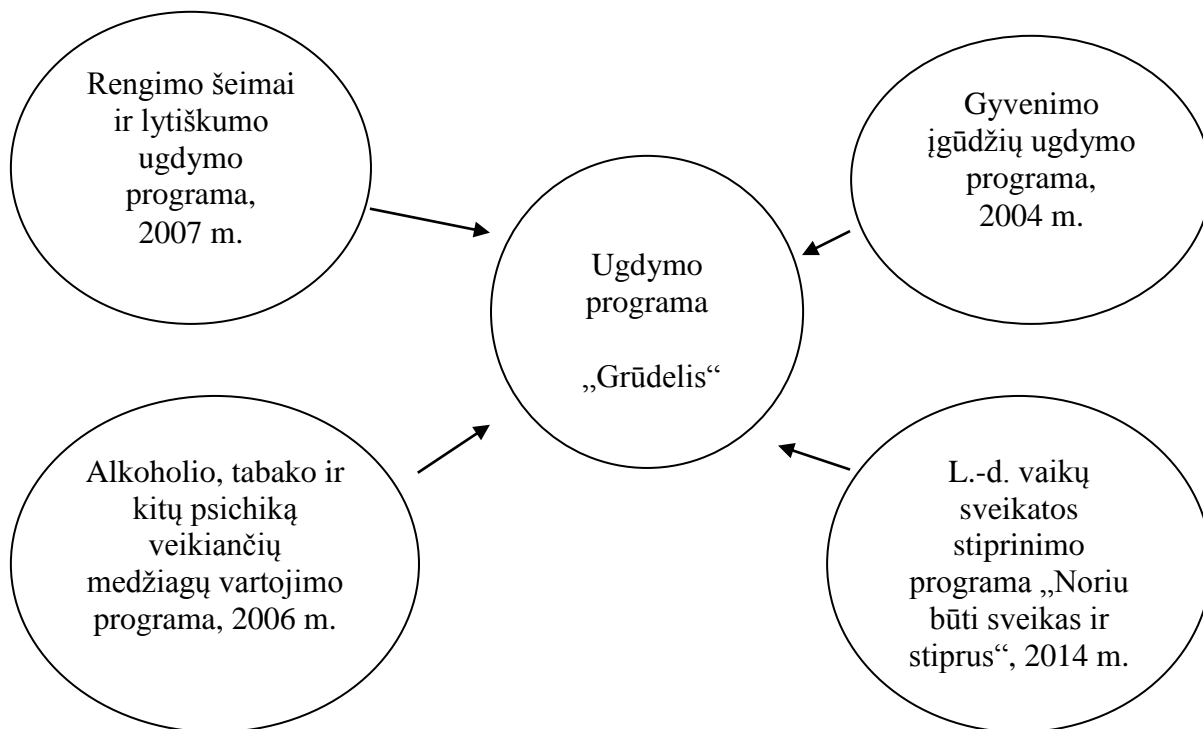
58.15. lietuvių kalbos mokymasis;

58.16. gerbtų kultūrą ir tradicijas.

59. Siekiant bendradarbiavimo su šeima kokybės, atsiranda poreikis naujoms informacinėms technologijoms. Veikia įstaigos interneto svetainė, darbuotojų elektroninis paštas, lopšelio-darželio ir grupių socialinio tinklo „Facebook“ paskyros, naudojamos įvairios žodinės ir rašytinės informacijos apie vaikų ugdymą įstaigoje priemonės.

Programų integravimas į ugdymo programą „Grūdelis“

60.

III SKYRIUS TIKSLAS IR UŽDAVINIAI

61. Tikslas – atsižvelgiant į pažangiausias mokslo ir visuomenės raidos tendencijas, kurti sąlygas, padedančias vaikui tenkinti prigimtinius, kultūros, taip pat etninius, socialinius ir pažintinius poreikius.

62. Uždaviniai:

62.1. Puoselėti ir stiprinti vaiko psichinę ir fizinę sveikatą, garantuoti jo saugumą, tenkinti aktyvumo, judėjimo poreikį.

62.2. Stebėti ir pažinti vaiką, kaupti informaciją apie jo gebėjimus, poreikius, pažangą. Kurti vaikų pasiekimų savitą vertinimo sistemą.

62.3. Atsižvelgiant į vaiko poreikius, gebėjimus, galias ir tėvų lūkesčius, skatinti jį kaupti naują patirtį, tyrinėti, eksperimentuoti, išbandyti naujas veiklos formas ir pažinimo būdus, mokyti spręsti problemas ir aktyviai dalyvauti įstaigos gyvenime.

62.4. Kurti estetišką, jaukią, nuolat kintančią įstaigos ugdomąją aplinką.

62.5. Tenkinti vaiko poreikį bendrauti, suvokti kalbos prasmę, skatinti kalbinį aktyvumą, kūrybiškumą, perimti tautos, savo krašto kultūros pagrindus, papročius, tradicijas.

62.6. Gerinti ugdymo kokybę, taikant pažangias metodikas ir naujausias technologijas, įgyvendinant kūrybinius projektus, plėtojant kūrybinių grupių veiklą.

62.7. Diegti ugdymo naujoves ir kelti savo bei regiono įstaigų pedagogų kvalifikaciją.

62.8. Kurti pozityvius vaiko–šeimos–pedagogo santykius, grindžiamus partneryste, bendravimu ir bendradarbiavimu.

IV SKYRIUS UGDYMO TURINYS, METODAI, PRIEMONĖS

Ugdymo metodai, būdai, formos

63. Žaidimas – vaiko gyvenimo ir ugdymosi būdas. Palankios vaiko žaidimui aplinkos sudarymas, ugdančiųjų priemonių keitimas, vaiko sumanyto žaidimo palaikymas, plėtojimas, naujų sumanymų skatinimas, pedagogo bendravimas su vaiku.

64. Teigiamos atmosferos sukūrimas, kur kiekvienas vaikas jaučiasi gabus, reikšmingas, mylimas.

65. Ugdymas kuriant ir keičiant aplinką. Įrengiamos vaiko veiklai patogios erdvės, parenkamos ugdymąsi, kūrybiškumą, eksperimentavimą, saviraišką skatinančios priemonės, žaislai, informacijos gavimo šaltiniai, simboliai, užrašai, ženklai ir kt. Naujos priemonės pristatomos originaliai, įdomiai, parodomi veikimo su jomis būdai. Aplinka keičiama pagal vaikų sumanymus ir norus.

66. Ugdymas pavyzdžiu. Pedagogas žaismingai, išraiškingai ką nors veikia vaikų akivaizdoje ir skatina juos mėgdžioti. Pedagogas pradeda kokią nors veiklą ir perleidžia ją savarankiškai tęsti vaikams. Pedagogas veikia drauge su vaikais kaip žaidimo ar veiklos partneris – mimika, elgesiu, veiksmais, daiktais modeliuoja tai, ką tikisi perduoti vaikams. Kito vaiko pavyzdys. Mažesni mokosi iš vyresnių.

67. Kūrybinė pedagogo ir vaiko sąveika. Pedagogas įtraukia vaikus į veiklą gera idėja, tema, probleminiu klausimu, įdomia informacija, netikėtomis medžiagomis ir kt. Nuolat bendrauja su vaikais, pastebi jų interesus, norus, gebėjimų lygį, pateikia patarimų, informacijos, praturtina vaikų patirtį, siekia vaiko kūrybos, interpretacijos, atradimų, bandymų.

68. Situacinis-spontaniškas ugdymas. Pedagogas keičia numatytą veiklą pagal vaikui iškilusią idėją, problemą, sumanymą. Pritaria vaiko veiklai, ją gerbia, laiko vertinga patirtimi, emociškai palaiko, išplėtoja vaiko inicijuotus pokalbius, žaidimus, reaguoja į vaiko klausimus, interesus, atsiskleidusią patirtį. Kūrybiškai panaudoja ugdymui netikėtai susidariusią situaciją.

69. Ugdymo ir ugdymosi situacijų susidarymo skatinimas bendrais susitarimais ir sprendimais, probleminiais klausimais, diskusijomis.

70. Vaikų, tėvų, pedagogų projektų įgyvendinimas.

71. Individualizuotas ugdymas, taikant natūralius ir specialius ugdymo individualizavimo būdus. Pedagogas numato, kokią veiklą individualiai pasiūlys gabiam ar specialiųjų poreikių vaikui (vardinė veikla, sutartys su pedagogu, bendra vaiko ir pedagogo veikla, logopedo, psichologo parama, individualios užduotys šeimai, individualios ugdymo programos).

72. Vaikų žaidimų ir kūrybinės raiškos savaičių, švenčių organizavimas, išvykų planavimas ir kt.

Netradiciniai ugdymo būdai

73. Ugdymo procese pedagogai naudoja būdus:

73.1. Ryto, laiko ratas ir kt.

73.2. Grupės taisyklės.

73.3. Ritualai (muzikiniai, garsiniai signalai, gimtadienio tradicijos, naujienų, žaislo, daikto pristatymas ir kt.).

73.4. Grupės knyga.

73.5. Autorinė paroda.

73.6. Smegenų šturmas.

73.7. Minčių lietus.

- 73.8. Bendri grupės susitarimai.
- 73.9. Keliaujantis žaislas.
- 73.10. Autoriaus kėdė.
- 73.11. Mano diena.
- 73.12. Projektinis planavimas.
- 73.13. Džiaugsmo langas.
- 73.14. Laiškas tėčiui, mamai.
- 73.15. Džiaugsmo mokykla.
- 73.16. Laiškas vaikui.
- 73.17. IKT panaudojimas.
- 74. Kaip kertiniai metodikos principai išskiriami:
 - 74.1. kokybiškų ugdymo paslaugų visiems vaikams pasiekiamumas;
 - 74.2. į vaiką orientuotas, individualizavimu pagrįstas ugdymas(is);
 - 74.3. vaiko asmenybės raidą skatinanti ugdomoji aplinka ir metodai;
 - 74.4. aktyvus šeimos dalyvavimas ugdymo(si) procese;
 - 74.5. bendruomenės įtraukimas į įstaigos gyvenimą;
 - 74.6. įgūdžių, užtikrinančių norą mokytis visą gyvenimą ir aktyviai dalyvauti demokratinuose procesuose, ugdymas;
 - 74.7. pedagogų, kaip vaikų ugdymo(si) proceso skatintojų, vaidmens pripažinimas;
 - 74.8. nuolatinis pedagogų profesinis tobulėjimas.
- 75. Metodikoje palikta didelė erdvė pedagogo kūrybai. Ugdymo situacija kuriama kasdien konkrečiam vaikui.

Ugdymo priemonės

76. Priemonės: šviesos stalai ir lentelės; smėlio laikrodis; didinamieji stiklai; vaizdo ir garso aparatai; fotoaparatas; DVD, SD ir DVD diskai, stalai su permatomu paviršiumi; sekundžių rodyklė; mikroskopas; muliažai; plakatai; kalendoriai; ūgio matuoklis; švenčių atributika; vaikiška bižuterija; priemonės varstymui, segiojimui; vaikams pritaikyti indai; stalo įrankiai; buitės technika, skirta maistui ruošti; skaičiuotuvai; žemėlapiai; termometras; segtuvai nuotraukoms; įvairaus ilgio matavimo priemonės; priemonės žaidimams baseine; svarstyklės; priemonės tyrimams, eksperimentavimui ir kt.

77. Žaislai, žaidimai, didaktinės priemonės: mechaniniai žaisliukai, siužetinių žaidimų kostiumų elementai (skrybėlės, prijuostės, skarelės ir t. t.), įdėklai, dėlionės (nuo 2 iki 80 dalių), didelė mozaika, įvairių formų ir spalvų piramidės, didelių detalių rinkinys konstravimui; stalo žaidimai užsegimui, dideli žaislai staigmenoms, barškučiai, didelių indų rinkinys, dideli baldai siužetiniams žaidimams, lėlių vėžimėliai, ritinėliai, didelės ir mažos mašinos, muzikiniai žaislai, lėlių teatras (įvairių rūšių, pavyzdžiui, stalo), lentynos piešimui su skalbimo efektu, stalai su pašviesinimu smėliui, spalvoti gnybtukai, spalvotos virvės ir virvelės, pintinės ir dėžutės smulkiems daiktams, įmautės, aplankai; lėlės; vėžimėliai; baldai; profesijų atributai; žaislai siužetiniams žaidimams; minkšti žaislai; daiktų modeliai; statybinės detalės; kaladėlės (Duplo, Lego, grindų); mozaikos; dėžės žaislams laikyti, krepšiai; kompiuteriniai žaidimai; magnetinės lentos; veidrodžiai; geometrinės figūros (didelės); efekto žaislai vaikams džiuginti; filmuota medžiaga; garsų įrašai ir kt.

78. Literatūra, knygos, iliustracijos vaikams ir pedagogams: didelės kartoninės iliustruotos knygos, siužetiniai paveikslai, dideli paveikslai spalvinimui, metodinė literatūra pagal visas kompetencijas; knygos su dideliais paveikslais; meninė literatūra vaikams; enciklopedijos, knygos-testai; knygos spalvinimui; metodinė literatūra pedagogams; periodiniai leidiniai ir kt.

79. Priemonės sportui ir sveikatos stiprinimui: sporto kompleksai; masažuokliai; čiužiniai; kamuoliai, individualus kilimėliai, masažiniai rutuliukai, plastikinės kalvelės, plastikinės supynės (arkliukai ir panašiai), oro baseinas su kamuoliukais, ramsčiai su žiedais, paklotai; šokdynės;

kėgliai; lazdos; tuneliai; palapinės; laikrodžiai; lankai; badmintonas; sūpuoklės; dviračiai; paspirtukai; plastmasinė lėkštė slidinėjimui nuo kalno; grūdinimosi priemonės ir kt.

80. Priemonės meninei veiklai: spalvotas popierius; kartonas; guašas; akvareliniai dažai; dažai rankomis piešti; klijai; baterijos; plastilinas; klijuotės servetėlės; žirkklės; teptukai; pieštukai; liniuotės; popierius piešimui; skaičiavimo pagaliukai; trafaretai; krapštukai; šiaudeliai; miltai; druska; teptukai, spalvoti pieštukai, flomasteriai, štapukai, žirkklės, figūrinės žirkklės, kartonas ir vatmanas (baltas ir spalvotas); kūno dažai; molis; modelinas; apranga darbui su dažais; gipsas; molbertai; vaškas; žvakės; parafinas; širmos ir širmelės; kostiumai teatro veiklai (vaikams ir suaugusiesiems); muzikiniai instrumentai, medžiaga dekoracijų gaminimui; dirbtinės gėlės ir pan.

81. Veiklai lauke: dideli plastikiniai kastuvai, dideli skėčiai, palapinės, kilimėliai, kibiriukai, smėlis; mašinos (įvairaus didžio); smėlio žaidimų rinkiniai.

Kompetencijos samprata

82. Kompetencija – tai vaiko susidarytų vertybinių nuostatų, įgytų gebėjimų, įgūdžių bei patirties visuma, reikalinga kasdieniniam gyvenimui ir sėkmingam ugdymui ir ugdymuisi.

„Kompetencija apibūdina gebėjimus atlikti tam tikrą veiklą, grindžiamus individo žiniomis, mokėjimais, įgūdžiais, požiūriais, patirtimi, polinkiais, asmenybės savybėmis ir vertybėmis.“

(D. Lepaitė, 2001)

83. Švietimas, mokykla, šeima – sėkmingai atliksime savo misiją, jeigu orientuosimės į ugdymo turinį ir pedagoginį procesą, į šių svarbiausių žmogaus gyvenimui kompetencijų ugdymą: sveikatos saugojimo ir stiprinimo kompetenciją, socialinę kompetenciją, pažinimo kompetenciją, komunikavimo kompetenciją, meninę kompetenciją.

84. Sveikatos saugojimo kompetencija:

84.1. Ugdymosi sritys: fizinis aktyvumas, kasdieninio gyvenimo įgūdžiai, savireguliacija ir savikontrolė.

84.2. Esminės nuostatos: Noriai įvaldo sveikam kasdieniniam gyvenimui reikalingus įgūdžius, noriai, džiaugsmingai juda.

84.3. Vaiko ugdymosi gebėjimai: tvarkingai valgo, savarankiškai atlieka savitvarkos veiksmus: apsirengia ir nusirengia, naudojami tualetu. Reikalui esant kreipiasi pagalbos į suaugusiuosius.

84.4. Spontaniškai ir tikslingai atlieka veiksmus, kuriems būtina akių–rankos koordinacija, išlavėjusi smulkioji motorika. Saugo savo sveikatą ir saugiai elgiasi aplinkoje Sveikatos saugojimo kompetencija orientuota į nuostatą augti sveikam ir stipriam, siekio rūpintis savo ir kitų sveikata bei saugios aplinkos formavimą.

85. Socialinė kompetencija:

85.1. Socialinė kompetencija orientuota į asmens gebėjimą būti bendruomenės nariu, gerbiančiu kitus žmones, moka gyventi ir veikti kartu su kitais asmenimis.

85.2. Ugdymosi sritys: santykiai su bendraamžiais ir suaugusiais, savireguliacija ir savikontrolė, emocijų suvokimas ir raiška, savivoka ir savigarba, problemų sprendimas, mokėjimas mokytis.

85.3. Esminės nuostatos: nusiteikęs pozityviai bendrauti ir bendradarbiauti su bendraamžiais ir suaugusiais, nusiteikęs ieškoti išeičių kasdieniniams sunkumams bei iššūkiams įveikti, save vertina teigiamai, valdo savo emocijas ir domisi kitų emocijomis ir jausmais, noriai mokosi, džiaugiasi tuo, ko išmoko, didžiuojasi didėjančiais savo gebėjimais.

85.4. Vaiko ugdymosi gebėjimai: palankiai bendrauja su visais, savo iniciatyva pasirenka veiklą ir ją plėtoja, mokosi žaisdami, įvaldo kai kurias mokymosi strategijas, bendraudamas su kitais bando kontroliuoti savo žodžius ir veiksmus, jausmus išreiškia tinkamais, kitiems priimtinais būdais, ieško tinkamų sprendimo būdų. Supranta savo asmens tapatumą (aš esu, buvau, būsiu), pasako, kad yra berniukas/mergaitė, priskiria save šeimai, supranta ir gina savo teises.

86. Pažinimo kompetencija:

86.1. Pažinimo kompetencija apima gebėjimą patirti naujų objektų ar reiškinių pažinimo džiaugsmą, mokėjimą analizuoti turimą bei stebėti, suprasti naują informaciją, domėjimąsi gamtine, socialine bei kultūrine aplinka.

86.2. Ugdymo sritis: aplinkos pažinimas, domėjimasis, tyrinėjimas, problemų sprendimas, skaičiavimas ir matavimas, mokėjimas mokytis.

86.3. Esminės nuostatos: smalsus, domisi viskuo, kas vyksta aplinkui, nori pažinti bei suprasti save ir aplinkinį pasaulį, tyrinėja aplinkos daiktus, jų ryšius, santykius.

86.4. Vaiko ugdymosi gebėjimai: aktyviai tyrinėja, įvaldo įvairius tyrinėjimo būdus. Įvardija ir bando paaiškinti socialinius bei gamtos reiškinius. Sudaro, palygina grupes pagal kiekį, formą, dydį, tapatina, grupuoja, klasifikuoja, sudaro sekas, naudodamas žodžius geba paaiškinti, įvardinti veiksmus. Domisi technika ir noriai mokosi ja naudotis.

87. Komunikavimo kompetencija:

87.1. Komunikavimo kompetencija pasireiškia mokėjimu bendrauti, išklaudyti ir suprasti kitus žmones, pačiam valdyti žodinius ir nežodinius (ženklų, piešinių, gestų, muzikos garsų ir kt.) informacijos perteikimo būdus.

87.2. Ugdymo sritis: sakytinė kalba, rašytinė kalba, meninė raiška, savikontrolė (ugdymosi sritis: rašytinė ir sakytinė kalba).

87.3. Esminės nuostatos: išklauso kitus ir išreiškia save bei savo patirtį kalba, domisi rašytiniais ženklais, simboliais, skaitomu tekstu.

87.4. Vaiko ugdymosi gebėjimai: kalbasi su suaugusiaisiais ir vaikais, laisvai reiškia savo išgyvenimus, mintis, patirtį. Atpažįsta ir rašinėja raides, žodžius ir kitus simbolius, pradeda skaitinėti.

88. Meninė kompetencija:

88.1. Meninė kompetencija sudaro sąlygas ugdytiniams prasmingai reikštis, realizuoti savo kūrybinius polinkius, suvokti turtingą praeities bei dabarties meninės ir estetiškos pasaulį, savarankiškai, aktyviai ir veiksmingai dalyvauti visuomenės ir kultūros gyvenime, menu ir grožiu praturtinti savo gyvenimą.

88.2. Ugdymo sritis: meninė raiška, estetiškas suvokimas, kūrybiškumas.

88.3. Esminės nuostatos: jaučia kūrybinės laisvės ir meninės raiškos džiaugsmą. Domisi meno kūriniais, jais gėrisi, džiaugiasi.

88.4. Vaiko ugdymosi gebėjimai: spontaniškai ir savitai reiškia įspūdžius, išgyvenimus, mintis, patirtas emocijas muzikuodamas, šokdamas, vaidindamas, vizualinėje kūryboje. Siūlo savitas netikėtas idėjas ir jas įgyvendina.

Ugdymo turinys vaikams nuo 0 iki 1 metų

89. Saugos ir sveikatos stiprinimo kompetencija:

Kompetencijos žinios, vertybės, gebėjimai	Vaiko veiksenos	Ugdymo priemonės
Ugdymo sritis: Kasdieniai gyvenimo įgūdžiai		
Vaiko asmeniniai valgymo ir mitybos įgūdžiai	Bando savarankiškai valgyti ir gerti iš puodelio.	Žaidžiant mokyti laikyti šaukštelį, puodelį, semti šaukšteliu ir pan. Žaisti žaidimą „Pamaitinkime lėlytę, meškutį“, pratinti būti savarankiškam.
Ugdymo sritis: Fizinis aktyvumas		
Stambiosios motorikos įgūdžiai ir fizinės vaiko savybės	Sėdi, šliaužia, ropoja pirmyn ir atgal, įkalnėn ir nuokalnėn, laiptais aukštyn, ko nors įsitvėręs atsistoja, stovi laikydamasis ar savarankiškai, žingsniuoja laikydamasis, vedamas arba savarankiškai, išlaiko pusiausvyrą.	Žaidimai su ropojimais. Žaidimas „Eikš pas mane“. Kviesti susipažinti su nauju žaislu: apžiūrėti, liesti, purtyti, gniaužyti ir kt.
Smulkiosios motorikos įgūdžiai, akių–rankos koordinacija.	Tikslingai siekia daikto, rankos judėjimą seka akimis, pačiumpa ir laiko daiktą saujoje, paglosto žaislą jo nečiupdamas, kiša jį į burną, purto, mojuoja, stuksena, gniaužo, dviem pirštais – nykščiu ir smiliumi – suima smulkų daiktą, perima daiktus iš vienos rankos į kitą.	Žaidimas „Imk. Imk į kitą ranką“ Žaidimai su įvairaus dydžio kamuoliukais, balionais.
Ugdymo sritis: Iniciatyvumas ir atkaklumas		
Gebėjimas susidoroti su kliūtimis siekiant realizuoti sumanymus; gebėjimas pačiam susirasti veiklos; gebėjimas įsitraukti į suaugusiojo pasiūlytą ugdymąsi skatinančią veiklą, susikoncentruoti	Pats juda (šliaužia, ropoja, eina) jį sudominusių žaislų, daiktų link. Trumpam sutelkia žvilgsnį, seka judantį daiktą akimis, klausosi, atlieka tikslingus judesius, veiksmus su daiktais.	Pastebėti vaiko rodomą iniciatyvą ir ją palaikyti. Stebėti ir pasidžiaugti vaiko daug kartų kartojamais veiksmais, rodančiais jo atkaklumą.
	Šypsodamasis, žvelgdamas į akis, čiauškėdamas, duodamas žaislą kitam skatina su juo žaisti; išreikšdamas norus parodo „taip“ arba „ne“.	Priimti vaiko siūlomus žaidimus. Žaisti žaidimus su vaiku tol, kol jis to nori. Žaidimai, skirti smulkiajai motorikai, reikalaujantys dėmesio, atkaklumo (pvz., sukaišioti detales į atitinkamas ertmes ir kt.).

90. Socialinė kompetencija:

Kompetencijos žinios, vertybės, gebėjimai	Vaiko veiksenos	Ugdymo priemonės
Ugdymo sritis: <i>Santykis su savimi (savivoka, savivertė, saviugda)</i>		
Supranta savo tapatumą, pasitiki savimi, suvokia savo išskirtinumą	Reaguoja į pasakytą savo vardą. Pradedą jausti savo kūno buvimą – apžiūrinėja, tyrinėja savo rankas, kojas, stebi jų judėjimą. Apžiūrinėja, liečia kitą vaiką, tyrinėja jo kūną.	Laikytis pastovaus dienos ritmo ir ritualų, su tais pačiais žaislais žaisti tuos pačius žaidimus. Dažnai kreiptis į vaiką vardu, įvardijant jo jausmus ir veiksmus.
Ugdymo sritis: <i>Santykiai su bendraamžiais</i>		
Laisvai jaučiasi šalia kitų vaikų	Patinka žiūrėti į kitus kūdikius, būti šalia kitų vaikų, juos liesti, mėgdžioti jų veido išraišką, veiksmus.	Pasodinti kūdikius vieną šalia kito, duoti tokių pačių žaislų, skatinti bendrauti, tačiau stebėti, kad jie neužgautų vienas kito.
Ugdymo sritis: <i>Santykiai su suaugusiais</i>		
Pasitiki jį supančiais suaugusiais; geba bendrauti su nepažįstamais žmonėmis	Verkia atsiskirdamas nuo tėvų, tačiau padedamas pedagogo pamažu nurimsta ir įsitraukia į veiklą.	Palaikyti akių kontaktą su vaiku, jam nusišypsoti, jį paglostyti, panešioti, pažaisti su juo veidas prieš veidą, parūpinti vaikui įdomių žaislų, užtikrinti vienodą dienos ritmą grupėje ir namuose, sužinoti iš tėvų ir taikyti tokius pačius, kaip ir namuose, vaiko raminimo būdus.
Ugdymo sritis: <i>Emocijų suvokimas ir raiška</i>		
Gebą išreikšti savo jausmus, tinkamai reaguoja	Mimika, kūno judesiais ir garsais išreiškia džiaugsmą, liūdesį, baimę, pyktį. Patiria išsiskyrimo su tėvais nerimą ir džiaugsmą jiems sugrįžus. Išreiškia nerimą, pamatęs nepažįstamą žmogų.	Stengtis suprasti kūdikio emocijų reiškimo ženklus. Pasirūpinti, kad kūdikis matytų save veidrodyje, kai yra linksmas, liūdnas, piktas. Kalbinti kūdikį ir įvardyti jo emocijas. Paimti, priglausti pamyluoti kūdikį, užimti jį įdomia veikla, suteikti džiugių, malonių potyrių.

91. Komunikavimo kompetencija:

Kompetencijos žinios, vertybės, gebėjimai	Vaiko veiksenos	Ugdymo priemonės
Ugdymo sritis: <i>Sakytinė kalba</i>		
Aplinkinių kalbėjimo, skaitymo klausymasis; kalbėjimo atpažinimas ir supratimas	Įdėmiai klausosi suaugusiojo. Skiria griežtą ir malonų kalbinančio suaugusiojo toną.	Tiesiog kalbėti su vaiku. Kalbėti apie tai, ką tuomet darote ir matote.
	Supranta elementarius kalbinančiojo klausimus ir prašymus. Atpažįsta artimiausios aplinkos garsus. Džiaugiasi įvairiais garsais ir ritmais. Supranta savo ir artimųjų vardus, artimiausios aplinkos daiktų ir reiškinių pavadinimus. Supranta veiksmų pavadinimus, geba veiksmams atsakyti į klausimus	Kasdien grupės aplinką papildyti naujais daiktais, žaislais, juos vaikui nuolat įvardijant. Žaidinti, juokinti, kukuoti vaiką, sakant trumpus eilėraštukus, pvz., „Virė virė košę“. Žaisti žaidimus: „Kas pasislėpė?“, „Ko neliko?“, „Kur pasislėpė?“ ir kt.

92. Pažintinė kompetencija:

Kompetencijos žinios, vertybės, gebėjimai	Vaiko veiksenos	Ugdymo priemonės
Ugdymo sritis: <i>Aplinkos pažinimas</i>		
Domėjimasis aplinka: supančiais daiktais, žmonėmis, gyvūnais	Domisi aplinka, sutelkia dėmesį į arti esančius veidus, daiktus	Aplinkoje turėti žaislų, spalvotų, kontrastingo dizaino daiktų. Vaikui rodyti jo atvaizdą veidrodyje.
	Reaguoja į skirtingus vaizdus, paviršius, kvapus, garsus, skonius.	Vaikui padėti pamatyti daiktus iš skirtingų perspektyvų, pvz., iš arti ar toli, iš priekio, iš šono, tyrinėti juos visais pojūčiais (matyti spalvas, liesti skirtingus paviršius, girdėti skleidžiamą garsą
	Atpažįsta artimus žmones, žaislus, daiktus.	Liesti vaiką, švelniai, saugiai imti ant rankų. Parodyti, kad dalijatės su kūdikiu malonumu ir atradimais.
Ugdymo sritis: <i>Tyrinėjimas</i>		
Smalsumas, domėjimasis, noras pažinti, išsiaiškinti, kas ir kodėl vyksta	Stengiasi pamatyti, išgirsti, paliesti, paimti, paragauti žaislus ir kitus daiktus.	Visa, kas yra artimiausioje aplinkoje, laikyti žaidimo priemonėmis. Sudaryti

	Reaguoja į tai, kas vyksta aplinkui, bando dalyvauti (mimika, judesiais, garsais).	sąlygas patirti skirtingas žaidimo erdves, tokias, kaip lygios grindys, kilimas, žolė, smėlis, minkšti ir kieti paviršiai, erdvės viduje ir lauke; pajusti įvairius pojūčius – šviežio oro, įvairių paviršių, kvapų, temperatūrų skirtumo, garsų.
Ugdymo sritis: Mokėjimas mokytis		
Noriai domėjimasis kažkuo nauja.	Reaguoja į kalbinimą, mimiką, žaislus, daiktus. Stebi ką nors ir susitapatina su juo, mėgdžioja, siekia išgauti tą patį rezultatą. Pradedą tyrinėti žaislus ir daiktus visais pojūčiais.	Kalbinti kūdikį, rodyti jam įdomius žaislus ar daiktus, sudaryti galimybę judėti, praktikuotis, džiaugtis, kai kas nors pavyksta, girti. Maitinant, maudant, žaidžiant su kūdikiu kalbėtis su juo, rodyti ir įvardyti daiktus, veiksmus su žaislais. Parūpinti žaislų, kurie skatina tyrinėti visais pojūčiais

93. Meninė kompetencija:

Kompetencijos žinios, vertybės, gebėjimai	Vaiko veiksenos	Ugdymo priemonės
Ugdymo sritis: Estetinis suvokimas		
Geba stebėti aplinką, kaupti žinias ir išpūdžius; geba įsiklausyti į garsus, melodiją	Susidomi, trumpam sutelkia dėmesį bei rodo pasitenkinimą (krykštuoja, siekia paliesti rankomis), kai yra emocingai kalbinamas suaugusiojo, kai mato ryškius, gražių formų daiktus, spalvingus paveikslėlius, žaislus, girdi ritmiškus muzikos ir kitus garsus, mato šokio judesius.	Kurti muzikinę aplinką, kurioje vaikas turėtų galimybę klausytis įvairių garsų ir švelnių melodijų. Džiūgauti, padrašinti vaiko bandymus, pamokyti, kaip paimti ir rankoje išlaikyti piešimo priemonę. Kurti aplinką, kurioje vaikų akių lygyje būtų išdėstyti gražūs daiktai, vaikams prieinami žaislai, paveikslėliai, nuotraukos.
Ugdymo sritis: Meninė raiška		
Gebėjimas noriai dalyvauti meninėje veikloje, jausti meninės raiškos džiaugsmą.	Muzika, šokis Reaguoja į muzikos garsus, melodijas, balso intonacijas, judesius, išraiškingą mimiką, suklusdamas, sutelkdamas	Dainuoti dainas, lopšines. Žaidinti, supti, kutenti, myluoti, jodinti, linksminėti vaiką specialiai šiems tikslams skirtais

	žvilgsnį, nutildamas, nustodamas arba pradėdamas judėti, krykštaudamas, judėdamas, žaisdamas balso intonacijomis, garsais.	žaidinimais. Išraiškingai ir džiugiai bendrauti su vaiku.
	Žaidinimai ir vaidyba Kalbinamas, žaidinamas reiškia emocijas, norus įvairiomis balso intonacijomis, veido mimika, lingavimu, plojimu, mojuodamas žaislu, daiktu	Žaidinti su žaislu ir be jo, kalbėtis įvairiomis emocijomis intonacijomis (švelniai, linksmai, meiliai, paguodžiančiai), naudoti Tuos pačius žaidinamus, pokštavimus kartoti keletą kartų.
	Vizualinė raiška Storu pieštuku, teptuku, kreidele baksnoja, brauko, teplioja. Domisi ir džiaugiasi dailės priemonėmis, jas apžiūrinėja, ragauja, varto.	Pasikartojantys piešimo, lipdymo veiksmai, kad vaikas pats panorėtų išbandyti vienokią ar kitokių veiksmus.
Ugdymo sritis: Kūrybiškumas		
Gebėjimas išreikšti save unikaliais būdais	Pastebi ir smalsiai, gyvai reaguoja į naujus daiktus, žmones, aplinkos pasikeitimus.	Duoti žaisti su įvairių spalvų, tekstūros, formų žaislais, leisti klausytis įvairių garsų, suteikti galimybę užuosti įvairius kvapus.

Ugdymo turinys vaikams nuo 1 metų iki 3 metų

94. Socialinė kompetencija:

Kompetencijos žinios, vertybės, gebėjimai	Vaiko veiksenos	Ugdymo priemonės
Ugdymo sritis: santykis su savimi, savivoka, savivertė, savireguliacija ir savikontrolė		
Vaiko gebėjimas savarankiškai veikti. Supranta, kas yra gera ir kas bloga. Saugumo ir pasitikėjimo savimi jausmas.	Žodžiais išreiškia savo jausmus. Paiso grupės taisyklių (laikosi žaidimo taisyklių, sutvarko žaislus). Neverkia išsiskirdamas.	Galima naudotis projektu „Leiskite vaikui būti savarankiškam“ (2004 m.), „Reikia valgyti vitaminus, norint būti sveikam ir stipriam“ (2007 m.) medžiaga. Tematika: „Tai – mūsų darželis“, „Aš grupėje. Pažintis su žaislais ir draugais“.
Ugdymo sritis: santykiai su bendraamžiais, emocijų suvokimas ir raiška, iniciatyvumas ir atkaklumas		
Domėjimasis kitais ir	Dalyvauja bendruose žaidimuose.	Tematika:

gebėjimas suprasti jų jausmus. Noras būti šalia kitų vaikų.	Netrukdo žaisti kitiems. Dalinasi žaislais.	„Aš ir kiti“, „Mes, mergytės ir berniukai“, „Aš ir mano draugas“.
Ugdymo sritis: santykiai su suaugusiaisiais (šeimos nariais, globėjais, ikimokyklinio ugdymo pedagogais)		
Supratimas, kad grupėje egzistuoja tam tikra tvarka. Supranta ir laikosi elementarių kultūringo elgesio ir bendravimo taisyklių. Gebėjimas valdyti savo emocijas. Gebėjimas atjausti, atsargiai elgtis aplinkoje.	Pedagogas skatina emocionalią vaikų užuojautą artimiesiems, bendraamžiams ir kitiems. Kasdiniame bendravime ir buityje padeda įsisavinti įvairius vaikų ir suaugusiųjų tarpusavio sąveikos būdus. Praturtina vaikų supratimą apie žmones (suaugusius ir bendraamžius), apie ryškias emocijas būsenas.	Tematika: „Žaidimų dienele“, „Mano žaisliukai“.

95. Sveikatos saugojimo kompetencija:

Kompetencijos žinios, vertybės, gebėjimai	Vaiko veiksena	Ugdymo priemonės
Ugdymo sritis: kasdienio gyvenimo įgūdžiai		
Suaugusiesiems padedant, laikytis asmens higienos taisyklių. Išlaikyti pusiausvyrą, orientuotis grupėje, aikštelėje. Savarankiškai arba su suaugusiuoju saugiai elgtis grupėje žaidžiant.	Valgo ir geria padedamas arba savarankiškai. Pats eina į tualetą, suaugusiojo padedamas susitvarko. Suaugusiojo padedamas nusirengia ir apsirengia. Padedamas bando praustis, nusišluostyti veidą, rankas. Padeda vieną kitą daiktą į vietą. Neblogai orientuojasi įprastoje – kambario, grupės – erdvėje, žino, kur išdėlioti įvairūs daiktai, žaislai, pats juos susiranda, pasiima, pažaidęs padeda į vietą. Pasikelia ir nusileidžia (aukštyn, žemyn) neaukštomis kopėtėlėmis. Pratinasi nesusidurti vienas su kitu, savarankiškai užlipti ir nulipti nuo suoliuko; derina savo judesius su kitais. Žino žaisliuko vietą, savo lovytę, kėdutę, rankšluostį, spintelę. Susiranda, kur išdėlioti žaislai, pats juos pasiima, slepiasi už daiktų.	Galima naudotis: projekto „Norint būti stipriems ir sveikiems, reikia valgyti vitaminus“ (2007 m.) medžiaga; vaikų sveikatos stiprinimo programa „Noriu būti sveikas ir stiprus“ (2014 m.) Tematika: „Augsiu stiprus, vikrus ir sveikas“, „Du kačiukai žaidė, sviedinuką svaidė“, „Gegutė kukuoja, varliukai šokuoja“, „Strykt– į aukštį, strykt – į tolį“, „Saulytė kėlės, veidelį prausė“, „Mano linksmas kamuolys“, „Pasivaikščiojimas miške“, „Mašinėlės, su kuriomis žaidžiu“, „Būk atsargus“.

Ugdymo sritis: fizinis aktyvumas		
Gebėjimas būti aktyviam, judriam. Atlikti paprastus veiksmus su kamuoliu Jaučia ir valdo savo kūną vaikščiodamas, bėgdamas, šliauždamas, šokinėdamas, mesdamas ir kita.	Įveikia mažas kliūtis Peršoka nedideles kliūtis. Perlenda pro nedideles kliūtis. Ritmiškai juda pagal muziką. Važinėjasi triratuku. Kartu su auklėtoja atlieka pratimus, derina savo judesius su kitais. Pratinasi eiti tiesiai, aukštyn, žemyn, išlaikyti pusiausvyrą eidami ant pirštų galų, keisdami kryptį, pereidami nuo ėjimo prie bėgimo. Stengiasi šokinėti abiem kojomis vietoje, lengvai juda pirmyn. Meta ir gauda kamuolį. Bando ridenti kamuolį, abiem rankom mesti tolyn, pavyti tolyn riedantį kamuolį. Bando mesti kamuolį į ant žemės padėtą taikinį, nepargriūdamas spirti kamuolį. Žaisdamas su kamuoliu išreiškia džiaugsmą, norą žaisti, bendrauti su kitais. Stebi auklėtojos, draugo veiksmus, bando atkartoti. Šoka ratelius, atlieka veiksmus pagal dainelės žodžius, ant popieriaus daro spalvotus savo pėdučių pėdsakus, jais vaikšto, pamėgdžioja gyvūnėlių judesius.	Rekomenduojami judrieji žaidimai: „Pavykite mane“, „Žvirbliai ir automobilis“, „Lėktuvėliai“, „Pavyk sviedinį“, „Takeliu“, „Balionėlis“, „Bėkite pas mane“, „Nuropok iki žaisliuko“, „Pasiek kiškutį“, „Traukinukas“, „Paridenk sviedinį“, „Pataikyk į vartelius“, „Kur skamba?“, „Rask vėliavėlę“, „Rask savo draugą“, „Višta ir viščiukai“, „Surask savo namelius“, „Vėjas ir plunksnelės“, „Sugauk uodą“, „Katinas ir žvirbliukai“.

96. Komunikavimo kompetencija:

Kompetencijos žinios, vertybės, gebėjimai	Vaiko veiksena	Ugdymo priemonės
Ugdymo sritis: sakinė kalba		
Siekis bendrauti su suaugusiais ir vaikais. Vaiko gebėjimas kalbėti taisyklingai, raiškiai. Mėginimas pasakoti, klausti, atsakyti.	Nusiteikia bendrauti, ieško ryšio su kitais žmonėmis. Kalba suprantamai, bet daro klaidų. Savo įspūdžius reiškia trumpais sakiniais. Kalba apie save vartodamas įvardžius aš, mane. Kalbėdamas derina žodžių giminę. Vartoja daug maloninių, mažybinių žodžių: mamytė, katytė, šuniukas. Pasako, ką nupiešė, sukonstravo. Suvokia mimikos komunikacinę prasmę (šypsena – linksma, susiraukęs – pyksta, ašaros – graudu).	Tematika: „Sakau kitam, klausau kito“, „Kas ką daro?“, „Pasakyk, kas čia vyksta?“, „Stebėk, klausyk, kartok“, „Vardai ir žodžiai“, „Lėlytės rytas“, „Laba diena, sveteliai“, „Pas močiutę kieme“.

Vaikų noras improvizuoti ir žodžiais bei judesiais perteikti kūrybinius vaizdus	Deklamuoja trumpus (1 posmo) eilėraščius. Suvokia muzikinių vaizdų komunikacinę prasmę: atliepia muzikos kūrinys užkoduotus emocinius išgyvenimus. Kalba suprantamai, daug. Savo įspūdžius išreiškia trumpais sakiniais. Žaisdami su lėlėmis „šeimą“, ją kartoja. Pasakoja apie tai, ką mato iliustracijose. Bando sekti trumpas pasakas. Dainuoja daineles, bando kurti ritminius dialogus.	
Ugdymo sritis: rašytinė kalba		
Geba domėtis tekstu ir iliustracijomis, pats piešia ir rašo.	Atsineša knygą, prašo paskaityti, įvardija iliustracijose pavaizduotus veikėjus, spontaniškai keverzoja: kreidele brauko, pripiešia visą lapą įvairių ženklų.	„Mano knygelės“, „Žiemužė snaigėm sninga“.

97. Pažinimo kompetencija:

Kompetencijos žinios, vertybės, gebėjimai	Vaiko veiksenos	Ugdymo priemonės
Ugdymo sritis: aplinkos pažinimas, domėjimasis, tyrinėjimas, problemų sprendimas		
Geba kaupti sensorinius įspūdžius apie aplinkos daiktus bei reiškinius, tyrinėti daiktų savybes, naudoti simbolius-ženklus ir žodžius daiktams, žaislams, veiksmams ar įvykiams žymėti, klasifikuoti daiktus. Geba savarankiškai žaisti didaktinius žaidimus, stebėti ir įgyti žinių apie augalus, gyvūnus, gamtos reiškinius.	Daiktus apibendrina pagal esminius požymius, savybes, susipažįsta su grafiniais atskirų daiktų atvaizdais, veiksmams, juos pavadina, rūšiuoja daiktus pagal dydį, formą, spalvas, žaisdamas žodžiais nusako savo veiksmus, mėgdžioja naujus veiksmus, gestus, žaisdamas atvaizduoja dažnai aplinkoje matomus suaugusiųjų veiksmus. Piramidės žiedus sudėlioja pagal dydį, grupuoja vienarūšius daiktus pagal vieną požymį (dydį, formą, spalvą), atlieka tiesioginius ir atvirkštinius veiksmus su daiktais: išdėlioja, surenka, išima, sudeda, deda daiktus mažėjančia ir didėjančia tvarka), stebi augančius medžius, lauko ir kambarines gėles, nusako jų skiriamuosius požymius (žolė žalia, žema, medis aukštas ir t. t.), apžiūri daržoves ir vaisius, skiria kai kurias	Tematika: „Daiktai aplink mane“, „Čia aš“, „Šalta, balta žiemužė“, „Pažįstu, myliu, branginu“, „Mūsų rankelės, mūsų kojelės“, „Mūsų žaisliukai“, „Rudenėlis atkeliavo“, „Apvalus tas sniego senis“, „Kas namelyje gyvena?“, „Saulutė šviečia, vaikučius kviečia“.

	iš išvaizdos ir skonio, stebi ir nusako, koks yra oras, rodo ir pavadina gyvūnų kūno dalis, pamėgdžioja gyvūnų ir paukščių balsus.	

98. Meninė kompetencija:

Kompetencijos žinios, vertybės, gebėjimai	Vaiko veiksenos	Ugdymo priemonės
Ugdymo sritis: meninė raiška		
Susikaupimas ir domėjimasis muzika. Gebėjimas įsisavinti įvairių rūšių muzikinės veiklos elementus. Balsų ir judesių reakcijų aktyvumas.	Skiria muziką nuo aplinkos triukšmo ir garsų. Emocionaliai reaguoja į muziką: sustingsta, įsiklauso, šypsosi, klega, juda, ploja. Skiria kontrastiško pobūdžio muziką. Dainuoja lopšines, siauro diapazono (dažniausia re, la) nesudėtingas daineles Aktyviai panaudoja skambančius daiktus. Įgyja ėjimo rateliu, sukimosi į abi puses po vieną ir poromis pradmenis. Taiko judesius pagal ramaus ir/arba judraus pobūdžio muziką.	Žaidimai, mėgdžiojimas, imitacijos, stebėjimas, pokalbis. Tematika: „Paklausk, kas kaip skamba“, „Prie eglutės, prie žalios“, „Pilnas krepšelis margučiu“, „Žaidžiame spalvomis“, „Žiemužės baltumai“, „Pievų ir gėlių spalvos“.
Ugdymo sritis: estetinis suvokimas		
Gali suklusti, parodyti, imituoti	Skirtingai reaguoja girdėdamas besikeičiančių intonacijų suaugusiojo kalbinimą, muzikos garsus, matydamas gražius gamtos bei aplinkos vaizdus, dailės kūrinius, šokančius ir vaidinančius vaikus ar suaugusiuosius. Intuityviai mėgdžioja tai, kas jam patinka. Atpažįsta (suklūsta, rodo) kai kuriuos jau girdėtus muzikos kūrinius, matytus šokius, ratelius, vaidinimo veikėjus, dailės kūrinių objektus. Emocingai reaguoja girdėdamas darnų garsų, intonacijų, žodžių sąskambį, žiūrinėdamas savo ir kitų piešinėlius, spalvingas knygelių iliustracijas, žaislus, džiaugdamasis savo puošnia apranga.	Žaidimai, mėgdžiojimas, imitacijos, stebėjimas, pokalbis.

Ugdymo sritis: kūrybiškumas		
Vaiko gebėjimas naudotis įvairiomis dailės priemonėmis. Noras išreikšti savo jausmus naudojant dailės priemones. Vaiko gebėjimas tyrinėti.	Mokosi įvaldyti ir laikyti rankose pieštuką, teptuką, žirkles. Pradedą piešti spirales, apskritimus. Tapydamas tyrinėja akvarelinius dažus, guašą, jų paliekamus pėdsakus. Guašu išteptais pirštais ir teptuku tapo linijas ir dėmes. Štampuoja pirštukais ir teptuku. Lipdo iš plastilino kamuoliukus, gyvatėles ir pan. Bando papasakoti, ką nupiešė, nulipdė, nutapė. Mokosi pažinti ir pavadina pagrindines spalvas.	Žaidimai, mėgdžiojimas, imitacijos, stebėjimas, pokalbis.

Ugdymo turinys vaikams nuo 3 metų iki 6 metų

99. Socialinė kompetencija:

Kompetencijos žinios, vertybės, gebėjimai	Vaiko veiksenos	Ugdymo priemonės
Ugdymo sritis: santykis su savimi, savivoka, savivertė, savireguliacija ir savikontrolė		
Domisi ir vertina save kaip asmenį. Žino asmeninę informaciją ir geba pasakyti ją kitiems. Adaptuojasi naujoje aplinkoje. Geba orientuotis grupės ir kitoje įprastinėje aplinkoje. Pasitikėjimas savimi, savo gebėjimais. Pastangos išreikšti savo nuomonę ir priimti kitų nuomones. Padedą tapti savarankiškesniam,	Kalba pirmuoju asmeniu „aš“, „aš noriu“, „mano“, suvokia savo charakterio ypatumus, polinkius, stengiasi suprasti, kad jis – unikalus ir nepakartojamas. Sako, kartoja savo vardą, pavardę. Kartoja kitų vaikų vardus. Bando pasakyti kelių draugų vardus. Pratinasi prisitaikyti prie naujos aplinkos. Mokosi orientuotis aplinkoje tarp daiktų. Sužino, kad visi daiktai turi savo vietą. Tyrinėja aplinką, įvertina, kurios vietos yra nesaugios. Kalba apie pavojus, aptaria, kaip jų išvengti. Pratinasi laikytis taisyklių, žinodamas, kad tai suteikia saugumo. Tyrinėja, kuo žmonės panašūs, kuo skiriasi (suaugęs – vaikas, berniukas – mergaitė, jaunas – senas).	Naudoti darbe temas: „Kas aš – berniukas ar mergaitė? Koks aš? Kaip aš augu?“. „Mano nuotaika“, „Man gera, kai...“, „Man bloga, kai...“. „Žmonės aplink mus. Kokie mes ir koks esu Aš“. „Mūsų (mano) jausmai, reikalai, elgesys, kas mus (mane) džiugina, kas liūdina?“ L.-d. pedagogų projektai: „Aš pažįstu save“ (2009 m.), „Viskas apie mane“ (2009 m.), „Knygos būna įvairios“ (2009 m.).

kūrybiškesniam, stengtis kaupti kitų vaikų patirtį, dalintis žaislais. Skatinti laikytis lopšelio-darželio dienotvarkės, elgesio visuomenėje taisyklių, valdyti savo emocijas, įvardyti savo jausmus.	Veikdamas, žaisdamas geba kontroliuoti savo elgesį, laikosi taisyklių. Dažnai rodo iniciatyvą, pasitiki savimi.	
Ugdymo sritis: santykiai su bendraamžiais, emocijų suvokimas ir raiška, iniciatyvumas ir atkaklumas		
Gebėjimas užmegzti geranoriškus santykius su kitais vaikais. Gebėjimas mokytis bendrauti ir bendradarbiauti, spręsti tarpusavio nesutarimus. Plėtoja supratimą apie draugus ir draugystę. Gebėjimas kaupti socialinę patirtį, supratimą, kas yra gerai ir kas blogai; numatyti poelgių pasekmes sau ir kitiems; užuojautą ir norą padėti kitam; gerbti ir pripažinti kito teisę elgtis savaip.	Kartu su bendraamžiais žaidžia bendrus žaidimus. Žaisdamas mėgdžioja kitus vaikus, supranta jų norus. Tariaisi dėl žaislų. Padedamas suaugusiojo, palaukia savo eilės, dalijasi žaislais, priima kompromisinį pasiūlymą. Turi vieną ar kelis nepastovius žaidimų partnerius. Su jais lengvai susipyksta ir susitaiko. Gauna bendravimo kultūros pagrindus, būdo bruožus: supratimą, rūpestį, gerumą ir t. t. Derina su kitais savo norus ir poelgius, sugalvoja ir stengiasi argumentuoti elgesio taisykles, stengiasi jų laikytis. Pasakoja apie savo aplinką, draugus, žaidimus, apie savo svajones. Stengiasi suprasti ir laikytis saugaus elgesio taisyklių. Žaidžia vaidmeninius žaidimus, siūlo vaidmenis, žaisdamas stengiasi sutarti su kitais, kuria žaidybinę aplinką.	Naudoti darbe medžiagą: „Mes mokomės bendrauti ir bendradarbiauti su suaugusiais ir vaikais. Aš draugų rate, ką aš moku daryti“. „Mūsų dėmesys ir rūpestis reikalingas visiems. Mūsų (mano) gerieji poelgiai“. „Vaikų tarpusavio santykiai“ (1998 m.), „Padėkime vaikui tinkamai elgtis“ (1999 m.), „Ar lengva bendrauti su kitais“ (1999 m.), „Kaip susidraugauti su vaiku“ (2000 m.), L.-d. pedagogų projektai: „Dosnios rudens dovanos (2009 m.), „Kartu linksma žaisti“ (2010 m.), „Nesityčiok iš manęs“ (2011 m.).
Ugdymo sritis: santykiai su suaugusiais (šeimos nariais, globėjais, ikimokyklinio ugdymo pedagogais)		
Gebėjimas atsiskirti nuo tėvų ir pasitikėti auklėtojais. Gebėjimas mokytis	Skiria nuo tėvų, globėjų. Pagarbiai bendrauja su suaugusiais, su jais jaučiasi saugus, tikisi pagalbos sudėtingose situacijose. Mėgsta ką nors daryti kartu su suaugusiuoju. Kasdieninėse situacijose stengiasi	L.-d. pedagogų projektai: „Gera, kai tėtis šalia“ (2005 m.), „Mes draugausime ir branginsime draugystę“ (2007 m.),

palaikyti partneriškus santykius su auklėtojais. Gebėjimas saugiai elgtis su nepažįstamais suaugusiais. Gebėjimas pajusti skirtumą tarp gyvenimo šeimoje ir vaikų lopšelyje-darželyje; įgyti praktinių gebėjimų problemų sprendimo, bendravimo, ginčų, kasdienių sunkumų įveikimo patirtį. Supratimas apie šeimą, jos svarbą. Supratimas apie savo aplinką, apie savo miestą, lankytinas vietas, apie Lietuvą ir žymiausias savo šalies istorines vertybes.	laikytis suaugusiojo nustatytos tvarkos bei elgesio taisyklių. Mokosi bendrauti, susitarti suprasti suaugusįjį, kartu mokosi ir atsiskirti nuo jo, turėti savą pasaulį. Žino, kad turi šeimą, pasako šeimos narių ir kitų artimųjų, giminaičių vardus, skiria giminystės ryšius, domisi šeimos istorija, žino šeimos pareigas. Pratinasi laikytis šeimos ir bendruomenės narių susitarimų, tvarkos. Mokosi padėti suaugusiesiems ir šeimos nariams Turi supratimą apie tėvų darbus, apie kitas profesijas. Pastebi ir supranta, kad skirtingose šeimose kalbama skirtingomis kalbomis, laikomasi skirtingų tradicijų ir papročių. Nuoširdžiai elgiasi su pagyvenusiais žmonėmis, mus supančia aplinka. Susipažįsta su grupės, darželio vaikais, darbuotojais. Įsimena jų vardus, pareigas. Žino kur yra salė, virtuvė, skalbykla, logopedo kabinetas, medicinos kabinetas, kt. kabinetai. Aiškinasi, kur yra darželis. Kalba apie gimtąjį miestą Visaginą. Domisi daiktais, jų paskirtimi. Tyrinėja senovinius daiktus, jais domisi. Domisi tautine simbolika, pradeda suvokti jos prasmę.	„Viskas apie mane“ (2008 m.), „Mano mažasis draugas“ (2008 m.), „Meistrelių miestas“ (2008 m.), „Mūsų miestas“ (2009 m.), „Mano šeima“ (2010 m.), „Pagalbos ranka“ (2010 m.), „Mama, pažaisk su manimi“ (2011 m.), „Žalioji eglutė“ (2012 m.), Metodinė priemonė „Tėvų įtraukimas į savaitės veiklą“ (2014 m.).

100. Pažinimo kompetencija:

Kompetencijos žinios, vertybės, gebėjimai	Vaiko veiksenos	Ugdymo priemonės
Ugdymo sritis: aplinkos pažinimas, domėjimasis, tyrinėjimas, problemų sprendimas		
Vaiko gebėjimas domėtis artimąja aplinka, jos tyrinėjimu, grupe, darželiu, aplinkos daiktais, žmonėmis, profesijomis, transportu, naujomis technologijomis.	Tyrinėja grupės aplinką, vaikų darželio patalpas, stebi aplinkinio pasaulio daiktus, transporto įvairovę, technologijas, darbu sukurtus produktus, susipažįsta, lygina, išsiaiškina paskirtį, klasifikuoja, sužino apie naujus. Domisi grupės simboliu ir	Naudoti darbe temas: „Jeigu aš būčiau siūlų kamuoliukas“, „Kraustymasis į naują butą“, „Daiktų pokalbis“, „Debesėlio ir saulės zuikučio pokalbis“, „Darbui – laikas,

Vaiko gebėjimas domėtis miesto, šalies, kitų ES valstybių, miestų gyvenimu. Atkreipti dėmesį į valstybės ir visuomenės gyvenimo reiškinius, simbolius, tautinių ir valstybinių švenčių tradicijas ir papročius. Vaiko gebėjimas domėtis gyvąja ir negyvąja gamta, gyvūnais, vabzdžiais, paukščiais. Palaikyti domėjimąsi oro reiškiniais, metų laikų kaita ir jiems būdingais požymiais. Sudaryti sąlygas konkrečiau įsivaizdavimo ir elementaraus supratimo apie gyvūniją ir augaliją formavimuisi tam, kad galima būtų atlikti įvairius eksperimentus. Sudaryti sąlygas, kad vaikas susipažintų su daiktiniu pasauliu, daiktų įvairove, jų paskirtimi, klasifikacija. Stengtis ugdyti pastabumą (pastebėti kliūtį), įsivaizduoti situaciją. Vaiko gebėjimas nusiteikti ieškoti išeičių kasdieniniams iššūkiams bei sunkumams įveikti.	tradicijomis. Dalyvauja liaudies šventėse: Kalėdos, Sviatki, Užgavėnės, Velykos. Domisi valstybinėmis šventėmis: Žinių diena, Lietuvos nepriklausomybės diena, Motinos diena, Tėvo diena. Domisi gimtuoju miestu, jo simboliais: vėliava, herbu, įžymiomis vietomis, politikais, administracinės, kultūrinės, sporto paskirties pastatais, miesto šventėmis, renginiais, žinomais miesto žmonėmis. Susipažįsta su kalba, Lietuvos simboliais. Stebi metų laikų kaitą, atkreipia dėmesį į oro pasikeitimus (vėjas, sniegas, lietus, šaltis), drabužių kaitą, augalijos ir gyvūnijos kaitą, žymi orų kalendorių. Domisi istorija, architektūra. Susipažįsta su laukiniais ir naminiais gyvūnais, stebi augalų, paukščių, vabzdžių pasaulį. Išsiaiškina, kur jie gyvena, jų įpročius, maisto susiradimo būdus, reikšmę gamtos ir žmonių gyvenime. Suranda gyvūnų ir paukščių išvaizdos skirtumus. Tyrinėja miško, lauko, sodo, daržo gėrybes. Išsiaiškina augimo, brendimo sąlygas, supranta, kad naminius gyvūnus ir augalus reikia prižiūrėti. Stebi, eksperimentuoja. Žino kai kurių vaisių ir daržovių, gėlių, medžių ir krūmų pavadinimus, jų augimo vietas, skiria juos, atpažįsta. Žino naudingas augalų savybes. Ragauja, čiupinėja, žino kvapą, stebi, lygina. Žino aplinkos daiktų pavadinimus, jų paskirtį, medžiagą, iš kurios pagaminti, atlieka su jais įvairius eksperimentus. Supranta, kad tai žmonių rankų darbo kūriniai. Atpažįsta ką nors veikiant kilusius iššūkius bei sunkumus, dažniausiai supranta, kodėl jie kilo, suvokia savo	pramogoms – valanda“, „Vaikai, gerbkite darbą“, „Kiekvieną trupinį į delną“, „Ruduo dovanoja stebuklus“, „Sugrįžę vyturiai parnešė pavasarį“, „Naujas pažįstamų daiktų gyvenimas“, „Seni laikraščiai“, „Stebuklingi segtukai“, „Aukštinės rankelės“. Naudoti darbe l.-d. pedagogų projektų medžiagą: „Mes paukščių draugai“ (2004 m.), „Vinis“ (2004 m.), „Durys“ (2004 m.), „Sniegas sniegelis“ (2004 m.), „Žuvytė“ (2005 m.), „Ar tualetu kambarys ugdo“ (2006 m.), „Žiurkė Krocha“ (2007 m.), „Paukščiai žiemą mūsų mieste“ (2007 m.), „Ugnis – draugas, ugnis – priešas“ (2007 m.), „Mūsų miestas“ (2008 m.), „Rudens gerybės“ (2008 m.), „Mes atsakingi už tuos, ką prijaukinam“ (2008 m.), „Popierius“, „Arkliukai“, „Riteriai“, „Ugnies nauda ir žala“ (2008 m.), „Mano mažasis draugas“ (2009 m.), „Popierėlis ant asfalto“ (2010 m.), „Stebuklingas vanduo“ (2011 m.), „Jūros dugnė“ (2011 m.), „Apelsinų pasakojimas“ (2011 m.), „Nuo grūdėlio iki duonelės“ (2011 m.), „Aš pažįstu savo miestą Visaginą“ (2012 m.), „Kosmoso paslaptys“

	ir kitų ketinimus, ieško tinkamų sprendimų, ką nors išbandydamas, tyrinėdamas, aiškindamasis, bendradarbiaudamas, pradeda numatyti priimtų sprendimų pasekmes.	(2012 m.), „Pieštukas“ (2012 m.), „Stručiai“ (2012 m.), „Skruzdėlės“ (2012 m.), „Žaislas“ (2013 m.), „Burokėliai – daržo karaliai“ (2013 m.), „Aš noriu į mokyklą“ (2014 m.), „Žingsneliais istorijos link“ (2015 m.). Medžiaga iš darbo patirties „Mažais žingsneliais po gimtąjį kraštą“ (2014 m.).
Ugdymo sritis: skaičiavimas ir matavimas, mokėjimas mokytis		
Vaiko gebėjimas domėtis raidėmis ir skaičiais, spalvomis, skaičiavimu, forma, laiku, dydžiu, kiekiu ir svoriu. Padėti logiškai mąstyti, sudaryti prielaidas loginiams ryšiams ir sekai suprasti. Vaiko gebėjimas domėtis tuo, nauja, palankiai nusiteikti naujoms veikloms.	Čiupinėja, lygina, klasifikuoja pagal dydį, požymius, apimtį, svorį, medžiagą, iš kurios jie pagaminti. Domisi raidėmis, skaičiais, suranda aplinkoje įvairios formos, spalvos, dydžio, kiekio daiktus. Skiria apskritimą, kvadratą, trikampį, stačiakampį, didelės apimties formas. Žino 9 pagrindines spalvas ir jų atspalvius. Lygina daiktus ir gali suskirstyti pagal didėjančią arba mažėjančią tvarką, pagal ilgį, plotį, aukštį, storį. Skaičiuoja iki 10, nustato kiekį. Tyrinėja, mąsto, lygina, daro išvadas. Skiria paros laiką, savaitės dienas, sąvokas vakar–šiandien–rytoj, arti–toli, priekyje–pabaigoje, dešinė–kairė. Vartoja sąvokas: vienas, daug, daugiau, mažiau, tiek, kiek, lygiai, taip pat. Savo iniciatyva pagal savo pomėgius pasirenka veiklą, ilgam įsitraukia, ją plėtoja, po tam tikro laiko veiklą pratęsia, kreipiasi į suaugusiųjų pagalbą, kai pats nepajėgia susidoroti su kilusiais sunkumais.	L.-d. pedagogų projektai: „Žuvyte, kaip gyveni?“ (2009 m.), „Ugnies nauda ir žala“ (2009 m.), „Kam reikalinga Saulė?“ (2009 m.), „Mes ir gėlės“ (2009 m.), „Žemė – mūsų namai“ (2009 m.), „Spalvotos planetos“ (2010 m.), „Sankryža“ (2010 m.), „Žvaigždės ir planetos“ (2010 m.), „Mokomės rūšiuoti atliekas“ (2012 m.), „Šiukšlės“ (2015 m.). Projektinis planavimas: „Pažiūrėk aplink – rask kvadratą ir ratą“.

101. Meninė kompetencija:

Kompetencijos žinios, vertybės, gebėjimai	Vaiko veiksenos	Ugdymo priemonės
Ugdymo sritis: meninė raiška		
Reiškia savo mintis, idėjas sumanymus dailės raiškos priemonėmis. Geba išreikšti save erdvinėmis formomis.	Vaizduoja realius daiktus detaliai, o abstrakcijas reiškia savitai. Su pieštuku, kreida, medžio anglimi, pagaliuku, ant įvairaus dydžio popieriaus lapo, ant sniego, smėlio veda linijas, kreives, ornamentus. Dėlioja iš pagaliukų, spygliukų įvairias linijas, kreives, vaizdus. Mokosi pajusti liniją, stebi dėmes, spalvas, formas ir šią patirtį panaudoja išgyvenimams, idėjoms reikšti. Intuityviai derina spalvas, sudaro kontrastus, siekia pasikartojančio ritmo ornamentuose. Mėgina atkurti tai, ką mato, matė, prisiminė, ką girdėjo. Mokosi išvedžioti žmogaus, žvėrelio siluetą, jų veido simbolius ir kitas detales. Puošyboje panaudoja įvairią gamtinę medžiagą: lapelius, gėlytes, žieveles, akmenėlius, kriauklytes ir kt. Bando iliustruoti grožinės literatūros kūrinius arba savo sugalvotus pasakojimus. Piešia geometrines formas, savo plaštakos, pėdos kontūrus, apvedžioja trafaretų formas, taip išgaudami norimą piešinį, paveikslą. Lipdo iš įvairių medžiagų: plastilino, molio, drėgno smėlio, sniego, tešlos. Mokosi lipdyti iš atskirų detalių ir skulptūriniu būdu, formą išgaudami iš vientiso medžiagos gabalo. Naudodami įvairaus storumo popierių mokosi aplikuoti plokščias ir pusiau plokščias formas, išgauna įvairias faktūras. Kuria savitus ornamentus aplikuodami iš geometrinių figūrų. Konstruodami, statydami atranda įvairias formas ir erdvės derinius, konstrukcijas. Bando atrasti tinkamiausią erdvės ir konstrukcijos santykį: mažoje erdvėje – mažos konstrukcijos, didelėje – didelės. Konstruoja iš gamtinės medžiagos, papildo darbą kitomis medžiagomis:	Mažų knygelių pagal savaitės temas, grupės taisykles ir t. t. kūrimas (panaudojant ir sujungiant visas vaizduojamojo meno rūšis). „Linksma vasara“ (spausdinimas kumšteliais, pirštais, spaudais). „Senoviški raštai“ (apvalių daiktų dažuose voliojimas). „Gigantiška saulėgraža“, „Žuvis“, „Vabalas“ ir kt. (spausdinimas batų padais). „Rudeniniai lapai“ (taškymo metodas). „Pasakų medis arba krūmas“ (pūtimo metodas). „Akvariumas“, „Saulutė“, „Skrenda paukščiai“ ir kt. (spausdinimas pirštais, delnais, spaudais). Vietoj plastilino lipdymui naudoti sūdytą tešlą. Origamių žaisliukų pagal pavyzdį darymas. „Naminiai ir laukiniai gyvūnai“ (darbeliai iš popieriaus skiaučių). „Pintas kilimėlis“ (popierinio pagrindo pynimas spalvoto popieriaus juostelėmis). Judantys žaisliukai, darbeliai žaidimams su vėju (iš įvairios faktūros ir storio popieriaus). „Fantazijos pasaulyje“

Geba dainuoti drauge su kitais vaikais ir vienas.	siūlais, plastilinu, sagomis, spalvotu popieriumi ir pan. Lanksto iš popieriaus nesudėtingus lankstinius, juos puošia, panaudoja žaidimams. Pratinasi saugiai ir taupiai elgtis su dailės priemonėmis ir medžiagomis. Laisvai judėdami eksperimentuoja balsu, toniniais ir ritminiais dariniais. Aktyviai dalyvauja aptariant naują muzikinį kūrinį, atskleidžia turimą patirtį, išsako savo emocijas. Kartu su suaugusiuoju aptaria dainos nuotaiką, poetinio teksto prasmę, dainos personažų charakterį, jausmus atspindinčią vaiko veido išraišką, kūno judesius, reikšmingiausias dainos momentus. Kartu su kitais vaikais atlieka priedainį, pritaria pasikartojantiems dainos motyvams, pakartoja dainos frazes. Kartu su kitais ir individualiai atlieka vokaličius pratimus, pratinasi girdėti save ir šalia esančius, derintis prie jų. Imituoja žaidimų personažus, keičia judesius pagal muzikos charakterį, garsų stiprumą. Ritminius instrumentus ir kūno judesius naudoja įvairiose situacijose, gamtos objektams bei žmogaus sukurtiems daiktams vaizduoti. Tyrinėja, kurias kūno dalis galima ritmiškai judinti, kurios gali padėti išgauti ritminius garsus. Bando išgauti ritmą nekeisdami kūno padėties erdvėje (siūbuodami, pritūpdami ir pan.) bei judėdami erdvėje (žygiuodami, šuoliuodami ir pan.). Kartu su kitais vaikais atlieka vienodo tempo ratelius.	(fantastinių siužetų, darbėlių, raštų iš gamtinės medžiagos kūrimas). Kompozicijos pasakų motyvais, pagal temas, išmonę (veikėjai iš molio papildomi gamtine medžiaga). „Barbės butas“. „Tunelis“, „Traukinys“ (kartono dėžutės, išpieštos ir sujungtos virvelėmis). „Kosminis laivas“ (kartono dėžutės, plastmasiniai buteliai). Žvėrių figūrėlės žaidimui „Zoosodas“, baldai, vežimėlis, platforma, vagonėlis ir t.t. (iš degtukų dėžučių). Nuotaikingi žaisliukai su aplikacijos elementais iš porolono, „Vaisiai ir daržovės parduotuvei“.
Vaikas geba kartu su kitais (sinchroniškai) atlikti judesius pagal muziką.	nekeisdami kūno padėties erdvėje (siūbuodami, pritūpdami ir pan.) bei judėdami erdvėje (žygiuodami, šuoliuodami ir pan.). Kartu su kitais vaikais atlieka vienodo tempo ratelius.	„Gėlių takelis“ (sagos, įvairios medžiagos skiautės, siūlai ir t. t.). Naudoti darbe metodinę priemonę „Mažais žingsneliais į didžiąją kultūrą“ (2006 m.).
Žino ir naudoja muzikinio folkloro elementus.	Vaikai mokosi žaidinimų, kykavimų, lietuvių ir rusų liaudies dainelių ir ratelių. Vaikas mokosi skaičiuočių, garsų pamėgdžiojimų, erzinių, skandavimų, gyvūnijos apdainavimų, liaudies dainų. Su suaugusiojo pagalba bando perprasti folklore užkoduotus dorovinius, moralinius ar estetinius vertinimus. Mokosi pasišaipymų iš vardų, bendraudamas su kitais vaikais kuria savitus pasišaipymus iš draugų vardų. Kartu su kitais vaikais rengia koncertus,	Naudoti darbe l.-d. pedagogų projektus: „Kitakalbių vaikų supažindinimas su lietuvių liaudies kultūra, tradicijomis, papročiais, išsaugant ir puoselėjant gimtosios kultūros ypatumus“ (1997 m.), „Vaikų priartinimas prie

Vaikas geba žaisti ir šokti pagal įvairią muziką. Atpažįsta vaidybinės ir teatrinės veiklos žanrus aplinkoje ir naudoja veikloje.	vakaronės, dalyvauja miesto renginiuose. Eina rateliu susikibę rankomis, atlieka suaugusiojo rodomus judesius. Keičia judesius pagal muzikos charakterį ir stiprumą. Mokosi atskirti mažiau kontrastišką muziką, garsų ir tylų grojimą, greitą ir lėtą tempą. Mokosi šokio figūrų, jas atlieka derindamasis prie kitų vaikų. Šoka tautinius šokius, pajunta tautos charakterį, susipažįsta su tautiniais kostiumais, raštais. Šoka su įvairiomis priemonėmis: lietučiais, balionais, skarelėmis, vėduoklėmis, kamuoliais, gėlėmis ir t. t. Žiūri stalo, lėlių teatro vaidinimus, patys įsijungia į veiksmą. Lankosi įvairiuose spektakliuose, juos aptaria, pratinasi atpažinti ir įvardinti žanrą (dramos, lėlių, pantomimos ir pan.). Pratinasi pastebėti, atpažinti ir pasakyti, kokie vaidybiniai elementai naudojami grupės veikloje darželyje ir teatro vaidinimuose. Žaidžia vaidmeninius žaidimus panaudodami lėles, kaukes, aplinkos daiktus. Dalyvauja rengiamuose „Teatro festivaliuose“.	klasikinės muzikos ir choreografijos palikimo“ (1998 m.), „Supažindinimas su lietuvių kultūros papročiais, tradicijomis“ (1998 m.), „Rišlios kalbos ugdymas per dramatinį žaidimą“ (1999 m.), „Mes sutinkame Kalėdas“ (2004 m.), „Pokrov – rusų liaudies šventė“, (2007 m.), „Burtų lazdelė“ (2007 m.), „Meistrelių miestas“ (2008 m.), „Dažų pasaulyje“ (2009 m.), „Svečiuose pas pasaką“ (2009 m.), „Kalėdinė pasaka“ (2009 m.), „Troica“ (2009 m.), „Kas ieško – tas visada atras“ (2011 m.).
Ugdymo sritis: estetinis suvokimas		
Geba stebėti aplinką, kaupti žinias ir įspūdžius, panaudoti juos kūryboje. Vaikas geba įsiklausyti į melodiją, pajusti muzikinio kūrinio tempą, dinamiką, išgirsti ir išskirti atlikimo ypatumus.	Stebi ir gėrisi aplinkos daiktais, gamta ir jos reiškiniais. Lankosi dailės darbų parodose, varto reprodukcijų albumus, analizuoja, kokie yra praeities, o kokie dabarties kūriniai. Pasivaikščiojimų metu grožisi ir aptaria skulptorių ir architektų darbus. Vartydami knygeles iliustracijose įžvelgia realų ar fantastinį pasaulį, apibūdina savo pojūčius. Grožisi savo ir kitų dailės kūryba, dalinasi įspūdžiais. Domisi draugų idėjomis, gėrisi jų darbais. Kuria pasakojimus pagal savo ir draugų dailės darbelius. Susikaupęs klausosi įvairių muzikinių kūrinių, „diriguoja“, judesiu spontaniškai reaguoja į muzikinio	

Geba pasidalinti įspūdžiais apie savo, draugų ar profesionalų vaidinimą Saugo ir puoselėja kultūrinės vertybes	kūrinio ypatumus. Mokosi jausti ir išgyventi skambančią muziką, pajaušti estetines muzikinių kūrinių savybes ir jomis gėrėtis. Apibūdina ir vertina muziką, perteikia savo mintis. Klausydamas įvairios muzikos mokosi skirti muzikinius žanrus. Išsako išgyvenimus, patirtus klausantis muzikos, įsisąmonina savo emocijas, įsijaučia į draugų pasakojimus. Mokosi pasakoti, kokį veikėją vaidino, koks jo charakteris, ką jis veikė, kas nutiko vėliau. Bando vertinti savo sukurtą vaidmenį, analizuoja asmeninius pasiekimus. Atpasakoja, ką matė scenoje, kokie spektaklio veikėjai, ką suprato. Pasakoja apie vaidinimo sukeltą nuotaiką, reiškia asmenines emocijas, vertinimus. Aktyviai dalyvauja šventinių rytmečių programėlėse. Švenčia kalendorines šventes. Susipažįsta su etnokultūrinėmis tradicijomis. Mokosi tradicinių liaudies dainelių, žaidimų, ratelių. Išmoksta patarlių, priežodžių, juos panaudoja šnekamojoje kalboje. Lankosi mugėse, susipažįsta su tradiciniais lietuvių ir rusų amatais. Lankosi mieste organizuojamuose koncertuose, spektakliuose, renginiuose.	
Ugdymo sritis: kūrybiškumas		
Muzikiniais garsais, šokio judesiais geba įprasminti savo mintis, idėjas, jausmus, patirti kūrybinės veiklos džiaugsmą. Geba kurti įsivaizduojant, fantazuojant, modeliuojant,	Pagal muziką atlieka imitacinius judesius (šokinėja kaip varlytės, supa lėlę). Eksperimentuoja įvairiomis muzikos priemonėmis, garsais, išsiaiškina, kaip ir kokiomis priemonėmis galima muzikuoti, kaip muzikiniais garsais perteikiama nuotaika. Muzikine idėja pavaizduoja kokį nors įvykį ar gamtos reiškinių, perteikia žmogaus ar gyvūno charakterį. Atlieka nesudėtingus šokio judesius pagal įvairią muziką, pats kuria	

102. Sveikatos saugojimo kompetencija:

Kompetencijos žinios, vertybės, gebėjimai	Vaiko veiksenos	Ugdymo priemonės
Ugdymo sritis: kasdienio gyvenimo įgūdžiai		
Žino asmens higienos taisykles ir jų laikosi. Žino sveikos mitybos principus	Pažįsta higienos reikmenis (muilas, rankšluostis, nosinė, šukos ir t. t.), naudojami jais. Mokosi rūpintis kūno švara, naudotis higienos reikmenimis. Skaito kūrinėlius apie dantukų priežiūrą, mokosi taisyklingai valyti dantis. Prižiūri savo rūbelius ir kitus asmeninius daiktus, kad jie būtų švarūs, tvarkingi. Su suaugusiojo pagalba ir savarankiškai tvarkosi žaislus ir veiklos vietą Tvarkingai naudojami tualetu, dažnai plauna rankas. Savarankiškai ir su suaugusiojo pagalba mokosi prižiūrėti plaukus. Supranta maisto ir mitybos poveikį žmogaus organizmui.	Paveikslėliai, knygelės, dėlionės, loto augimo, sveikatos, ekologijos ir saugaus elgesio temomis; vaikams pritaikyti indai ir stalo įrankiai, higienos reikmenys. Pokalbis apie dantukus; filmukų apie dantukus ir jų priežiūrą žiūrėjimas, burnos muliažas, higienos priemonės, multimedija, virtuali pažintis su odontologu, vaizdo pamokėlės apie dantukų priežiūrą; plakato „Linksmas ir liūdnas dantukas“ kūrimas; mokymasis valyti dantukus; asmens higienos mokymasis. L.-d. pedagogų projektai: „Svečiuose pas Karamelką“ (2010 m.), „Būk sveikas“ (2013 m.).
Ugdymo sritis: fizinis aktyvumas		
Mėgsta aktyvų judėjimą, judėjimas jiems teikia džiaugsmą.	Pratinasi eiti įveikdamas kliūtis: perlįpti per lazda, eiti lenta, suoliuku, lįpti į kalniuką, leistis nuo jo. Šokinėja vietoje abiem kojomis. Peršoka per horizontalią kliūtį. Lipa laiptais laikydamasis turėklų, o vėliau ir nesilaikydama. Išbando įvairius judėjimo būdus: eina pirmyn, į šalį, pristatomu žingsniu, kryžminių žingsniu, aukštai keliant kelius, mojančiomis kojas atgal, pritūpus, atbulomis. Šliaužia, ropoja grindimis, nuožulniai ir lygiagrečiai pakeltomis plokštumomis, lenda pro įvairaus dydžio ir formos kliūtis. Lipa gimnastikos sienele, perlįpta ant	Įvairūs treniruokliai, laipiojimo virvės, gimnastikos suoleliai, laipiojimo aikštelės, sūpuoklės, rąstai, čiuožimo kalneliai ir t. t. Rytinė mankšta, veikla sporto salėje, baseine. Sporto šventės ir pasilinksminimai: „Tėtė, mama, aš – sportinė šeima“ „Linksmieji startai“ „Džiunglių šauksmas“ „Neptūno diena“ ir pan.

Kontroliuoja ir koreguoja savo kūno padėtį sėdint, stovint, einant	įvairius minkštus statinius. Atlieka įvairius šuoliukus abiem kojomis, peršoka nuo vieno daikto ant kito, peršoka nedideles kliūtis, šoka į aukštį, į tolį. Žaidžia judriuosius žaidimus greičiui, jėgai, vikrumui, koordinacijai, statikai, smulkiajai motorikai, bendravimui lavinti, siužetinius žaidimus. Juda sveikatingumo ratu darželio kieme. Atlieka jėgos, greitumo, vikrumo, lankstumo, koordinacijos lavinimo judesius su papildomu inventoriumi. Mokosi estafečių elementų. Dalyvauja projektuose ir akcijose sveikatos ir judėjimo temomis. Geba laikytis dienos režimo. Supranta judesio kalbą, išreiškia save judesiu, mimika. Suvokia savo poreikius, geba išsiaiškinti, kurie svarbūs sveikam augimui. Susikibę rankomis juda rateliu, įsikibę vienas kito juda vorele, sustoję atlieka judesius. Įsisavina, supranta taisyklingos laikysenos reikalavimus, laikosi jų visos dienos metu. Korekcinius pratimus atlieka žaisdami judriuosius, siužetinius žaidimus, namuose, kasdienėje veikloje. Avi tinkamą avalynę.	Vasaros sportinė olimpiada. Sveikatos dienos. Sveikatos meniuo. Ekskursija į Sporto centrą. Peršalimo ligų profilaktika: svogūnų, česnakų valgymas; taškinis masažas. Sienlaikraščių leidimas. Sveikatingumo programa (2006 m.). Naudoti darbe l.-d. pedagogų projektų medžiagą: „Padėkime vaikui užaugti sveikam“ (1999 m.), „Kokią įtaką vaikui sudaro informacija apie sveiką gyvenseną“ (2000 m.), „Mūsų aikštelė pati geriausia“ (2007 m.), „Mums linksma sportuoti“ (2012 m.), „Žaisk, judėk ir būsi sveikas“ (2014 m.), „Skanus pienas“ (2014 m.), „Švarūs vaikai – sveiki vaikai“ (2015 m.), „Vitaminai. Kodėl vitaminai mums reikalingi?“ (2015 m.).

103. Komunikavimo kompetencija:

Kompetencijos žinios, vertybės, gebėjimai	Vaiko veiksenos	Ugdymo priemonės
1. Ugdymo sritis: sakytinė kalba		
Bendraujant naudoti įvairias komunikacijos priemones (mimiką, gestus, judesius).	Kalba laisvai. Natūraliai, gyvai, nesusikaustę, be įtampos. Deklamuoja, vaidina, imituoja judesius, pamėgdžioja žodžiais, gestais, mimika.	Žaidimai, pratimai smulkiajai rankų motorikai lavinti. „Aiškinamasis žodynas“ (vaikams nesuprantami žodžiai, kalba vaikai) ir kt.

Skatinti plėsti, gilinti gimtosios kalbos garsų, žodžių, tekstų, reikšmių prasmės suvokimą.	Grupėje kalbasi su draugais. Žaidžia žodinius žaidimus. Pastebi klaidas savo ir kitų kalboje. Išreiškia savo mintis. Pasakoja apie tai, ką veikia, apie kitų veiklą, apie išgyvenimus.	Pratimai liežuvėliui (logopedui rekomenduojant). Stalo žaidimas „Atspėk daiktą pagal apibūdinimą“.
Žadinti norą klausytis, perimti kalbos bei kalbinės raiškos būdus.	Deklamuoja eilėraščius, greitakalbes, mena mįsles ir t. t. Bendraudami vartoja patarles, skaičiuotes, priežodžius.	Kasdienis meninis literatūros skaitymas (penkiaminutės). Stalo žaidimai: „Iš kokios pasakos“. Viktorinos pagal pasakas. Knygos šventė. Meninio skaitymo konkursas. Pokalbis dorovės tema „Stebuklingi žodžiai, kodėl jie stebuklingi“.
Sudaryti sąlygas vaikų saviraiškai kuriant knygeles, pasakas, projektus.	Domisi ir apžiūrinėja albumus, knygas, iliustracijas, schemas, žemėlapius. Padedant suaugusiajam, stengiasi pakeisti pasakų pradžią, pabaigą, personažus. Mokydamiesi dailės ir darbelių kuria vaizdingus pasakojimus apie savo darbą. Žaidžia įvairias pasakas, situacijas, panaudodami įvairias lėlių teatro rūšis, žaislus.	Kurti pasakas, istorijas. Knygų, kalendorių, kvietimų, sveikinimų, atvirukų, valgiaraščio, laikraščio kūrimas. Teatro savaitė. Mylimiausių knygų paroda, pačių rankomis padarytos knygos (į parodą pasikviesti svečių). Apsilankymas bibliotekoje, parodose, knygų parduotuvėse. Taisyklių, juokingų istorijų sugalvojimas. Taisyklių, kaip elgtis su knygomis, sukūrimas, noro dovanoti jas bibliotekai ugdymas. Tarpusavio bendravimas
Sudaryti sąlygas išreikšti savo nuomonę, vaikams tobulinti papasakoti įgūdžius.	Apžiūrinėja ir pasakoja pagal siužetinius paveikslėlius, iliustracijas. Pasakoja apie save, savo pomėgius, kas patinka ir kas nepatinka. Dalyvauja aptariant perskaitytus kūrinius, neįprastas situacijas. Dalijasi išpūdžiais, išgyvenimais po švenčių, išėginių. Pasakoja apie įvykius, istorijas, atsitikimus.	„Svečiuojamės pas kaimynus“ (vaizdelių demonstravimas, eilių deklamavimas, jaunesnio ir vyresnio amžiaus vaikų bendra veikla). Nuotraukų parodos: „Mano šeima“, „Nuotrauka vaiko akimis“, „Kaip aš praleidau vasarą“, „Pas mus lankėsi Kalėdų Senelis“ ir kt.
Skatinti domėjimąsi lietuvių kalba.	Lietuvių kalba kartoja žodžius, sakinius, eilėraščius, daineles.	„Mano šeima“, „Nuotrauka vaiko akimis“, „Kaip aš praleidau vasarą“, „Pas mus lankėsi Kalėdų Senelis“ ir kt. Numatomos temos: „Daiktai aplink mus“, „Aš toks...“, „Svečiuojamės pasakoje“, „Žaidimai ir žaislai grupėje“, „Mano geri poelgiai“, „Knyga – mano draugas“, „Raidės aplink

		mus“, „Mano mėgstamos dainos“ ir kt. „Mano savaitė“ (informacija apie vaiką, jo pomėgius, apie šeimą). Klausytis, mokytis lietuviškų dainelių, žaidimų. Naudoti darbe l.-d. pedagogų projektų medžiagą: „Rišlios kalbos ugdymas per piešimą ir aplikaciją“ (1999 m.), „Vaikų rišlios kalbos vystymas per ekskursijas ir socialinę aplinką“ (2000 m.), „Knygos istorija“ (2004 m.), „Mūsų grupės knyga“ (2007 m.), „Pasaka šalia“ (2007 m.), „Svečiuose pas pasaką“ (2007 m.), „Knygos būna įvairios“ (2009 m.), „Kartu linksma žaisti“ (2010 m.), „Gerumas“ (2013 m.), „Man patinka įsiminti“ (2013 m.), „Naudingas skėtis“ (2014 m.).
2. Ugdymo sritis: rašytinė kalba		
Skatinti domėtis elementariais simboliais, naudotis jais įvairiose situacijose.	Įvairiais rašikliais keverzoja vertikalias ir horizontalias keverzones. Atkreipia dėmesį į raides, simbolius (grafinius vaizdus), pradeda jais manipuluoti įvairioje veikloje. Supranta skirtingų spaudinių funkcijas (kalendorius, valgiaraštis, reklama ir pan.). Braižo ir aiškina planus, schemas, grafikus. Bando rašyti raides, padėdami savo vardo raidėmis. Spausdintomis raidėmis rašo savo vardą, kopijuoja aplinkoje	Individualios kortelės su vaikų vardais, savaitės dienų, mėnesių pavadinimais. Kortelės-simboliai su grupės daiktų pavadinimais. Stalo žaidimai „Pasek pasaką“ (panaudojant simbolius).

	matomus žodžius. Įvairiais simboliiais bando perteikti informaciją.	
Ugdymo sritis: savireguliacija ir savikontrolė		
Gebėjimas susikoncentruoti veiklai, kantriai veikti, pabaigti veiklą.	Ramioje situacijoje sugalvoja kelis konflikto sprendimo būdus, numato jų taikymo pasekmes. Bando susilaikyti nuo netinkamo elgesio, stengiasi savo pyktį, įniršį.	Padėti vaikui, skatinti vaiko pastangas pačiam spręsti problemas. Kalbėti apie tinkamas išeitis konfliktinėse situacijose. Padėti įvardyti sudėtingus jausmus: nusivylimą, nerimą, pavydą.
Gebėjimas nusiraminti, atsipalaiduoti, kontroliuoti emocijų raišką.	Nusiramina kalbėdamasis su auklėtoja, pavargęs ar nusiminęs nueina pažaisti „Ramybės kampelyje“.	Padėti vaikui išreikšti savo jausmus bei nusiraminti, jį išklausančiam, su juo žaidžiant.
Gebėjimas laikytis susitarimų, taisyklių.	Laikosi grupėje numatytos tvarkos, susitarimų ir taisyklių. Supranta susitarimų, taisyklių prasmę bei naudingumą ir dažniausiai savarankiškai jų laikosi. Lengvai priima dienos ritmo pasikeitimą.	Pastebėti vaiko pastangas laikytis tvarkos ir susitarimų, pagirti vaiką, padrąsinti.
Ugdymo sritis: meninė raiška		
Gebėjimas emocijų, patirties, minčių, įspūdžių raiška kurti ir improvizuoti.	Kuria dialogą tarp veikėjų, išraiškingai intonuoja. Vaidindamas stalo lėlių teatre, vaizduoja realistinį ir fantastinį siužetą, išplėtoja veiksmą dialogu, monologu, keisdamas balso intonacijas. Improvizuoja trumpas žodines veikėjų frazes, atskleidžia norus, emocines būsenas.	Parodyti, kaip galima kalbėti – intonuoti pagal tipiškus veikėjų bruožus, tempo ritmą. Skatinti vaikus žaisti – vaidinti trumpas improvizacijas pagal literatūrinius, pačių vaikų išgalvotus siužetus.

Bendradarbiavimas su šeima

104. Tikslas: siekti aktyvios partnerystės, užtikrinant kokybiško vaiko ugdymo sėkmę.

105. Pagrindinis tėvų ir pedagogų bendravimo principas – viskas, kas daroma, daroma vaikų labui.

106. Pedagogui svarbu:

106.1. Susipažinti su šeimos socialine, kultūrine aplinka, ugdymo tradicijomis, vaiko vystymosi ypatumais.

106.2. Vertinti ir gerbti šeimos vaidmenį ugdant vaiką.

106.3. Atskleisti šeimai vaiko gyvenimo raidos ypatumus.

106.4. Planuoti ir iš anksto aptarti tėvų lankymosi grupėje galimybę (adaptacijos ir tolesnio ugdymo metu).

106.5. Leisti šeimai pačiai pasirinkti jai priimtinius dalyvavimo grupės veikloje būdus.

106.6. Kartu su šeima priimti bendrus sprendimus, nutarti, kokios paslaugos bus teikiamos vaikui, kokios paramos šeima pageidautų.

106.7. Kartu su šeima aptarti vaiko poreikius, pasiekimų lygį, ugdymo būdus, pasiektą pažangą.

106.8. Stengtis įtraukti šeimą (esant poreikiui) į individualios vaiko ugdymo programos kūrimą ir jos įgyvendinimą.

106.9. Išlaikyti konfidencialumą – bendrauti su šeima labai taktiškai ir subtiliai.

107. Bendradarbiavimas su šeima pradedamas nuo tėvų supažindinimo su darželio, kaip įstaigos, galimybėmis ir tvarka. Tėvai bet kuriuo įstaigos darbo metu laukiami grupėse, gali stebėti, dalyvauti vaikų veikloje, šventėse, įvairiuose renginiuose.

108. Nuolatinis bendravimas ir bendradarbiavimas su tėvais:

108.1. Svarbiausia išsiaiškinti ir sutarti tarpusavyje dėl vizijų, fiksuoti skirtingumus, kad būtų tenkinami daugumos vaikų poreikiai, neskriaudžiama mažuma ir būtų garantuojamas pozityvus visapusiškas kiekvieno vaiko vystymasis ir ugdymas.

108.2. Darželyje veikia grupėse išrinkti tėvų komitetai, kurie rūpinasi vaikų poreikių tenkinimu, padeda auklėtojui organizuoti ugdymo procesą ir kitą vaikų poreikiams tenkinti skirtą veiklą; gyvendinti veiklos planus, užtikrinti įstaigos funkcionavimą; organizaciniuose darbuose, kurie pajvairina ugdytinių gyvenimą; skatina Mokyklos bendruomenės bendradarbiavimą; svarsto vaikų saugumo, sveikatos, mitybos ir jų teisių apsaugos klausimus.

109. Tėvų ir pedagogų bendravimas ir bendradarbiavimas grindžiamas pasitikėjimu, abipuse pagarba, dėmesiu. Bendraujant ir bendradarbiaujant su ugdytinių šeimomis, kuriama bendruomenė, įstaigos kultūra, vertybės, tradicijos, užtikrinama ugdymo tąsa ir kokybė.

110. Bendraujant ir bendradarbiaujant su šeima, taikyti formalius, neformalius, netradicinius būdus ir formas, vaikų tėvų informavimo ir švietimo sistemos tvarkos nuostatas. Pedagogas juos renka, atsižvelgdamas į šeimos kultūrą, grupės bendruomenės poreikius.

Informavimo ir švietimo organizavimo formos

111. Tėvų (globėjų/rūpintojų) informavimo ir švietimo formos:

111.1. projektinė veikla;

111.2. šventiniai renginiai, įvairi ugdomoji veikla;

111.3. vaikų lankymas namuose;

111.4. bendrų kūrybinių darbų vykdymas;

111.5. tėvų susirinkimai;

111.6. pedagoginė konsultacija, paskaitos, konferencijos;

111.7. informacijos sklaida panaudojant elektroninį pašta;

111.8. individualus pokalbis;

111.9. susirašinėjimas popieriniais laiškais;

111.10. skambinimas telefonu;

111.11. projektų, šventinių renginių, ugdomųjų veiklų aprašai.

112. Informacija, susijusi su ugdymo proceso organizavimu lopšelyje-darželyje, tėvams (globėjams/rūpintojams) teikiama:

112.1. spaudoje;

112.2. informaciniuose stenduose (koridoriuose, grupėse);

112.3. lopšelio-darželio interneto svetainėje;

112.4. tėvų susirinkimų metu;

112.5. atvirų durų dienomis;

112.6. informaciniuose lankstinukuose;

112.7. bendradarbiavimo sąsiuvinyje.

113. Veikloje pedagogai gali vadovautis sukaupta medžiaga iš darbo patirties: „Tėvų informavimo ir švietimo netradiciniai būdai“, „Netradicinių metodų ir būdų panaudojimas įtraukiant tėvus į grupės veiklą“, metodinėmis rekomendacijomis ir patarimais: „Pagalba pedagogui“, „Tėvų dėmesiui“, projektais „Mums pakeliui“, „Mums trūksta tėčio“, „Duryš“ ir kt., pagalbine medžiaga: „Anketos tėvams“, respublikos ir įstaigos pedagogų darbo patirties medžiaga „Darbas su šeima“.

V SKYRIUS

UGDYMO PASIEKIMAI IR JŲ VERTINIMAS

114. Atsižvelgiant į vaiko raidos naujausių mokslinių tyrimų rezultatus, į pokyčius visuomenės gyvenime: globalizaciją, decentralizacijos procesus, informacinių komunikacinių priemonių plėtrą, vertybių kaitą, išryškėjusius naujus tėvų ir vaikų poreikius ir pan.; vadovaujantis Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašu (toliau Pasiekimų aprašas), parengtu Švietimo ir mokslo ministerijos Švietimo aprūpinimo centrui vykdant projektą „Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo plėtra“ Nr. VP1-2.3-ŠMM-03-V-02-001, keičiasi ir vaiko ugdymo(si) pasiekimų vertinamas.

115. Vaiko pasiekimai – tai gyvenimo ir ugdymo(si) realybėje įgytos kompetencijos (vaiko vertybinės nuostatos, gebėjimai, įgūdžiai, supratimas, patirtis). Viena iš būtinų kokybiško ugdymo(si) proceso dalių yra vaikų pasiekimų vertinimas.

116. Vertinimas – nuolatinis informacijos apie vaiką, jo ugdymosi ypatumus bei daromą pažangą kaupimas, interpretavimas ir apibendrinimas. Vertinimas padeda tėvams ir pedagogams keistis informacija apie vaiką, pasiekti darnos ir vieningumo tarp ugdymo namuose ir įstaigoje.

117. Vertinimo nuostatos. Vaikų pasiekimų vertinimas planuojamas, pedagogai iš anksto numato, ką, koku tikslu, kada ir kaip vertins. Vertinimas nevienkartinis, siekiama, kad vertinimas būtų nenutrūkstamas, grįžtamasis. Vertinimas visuminis, kada vertinami visos ugdytinų kompetencijos, ugdymo sričių pasiekimai.

118. Vertinimo modeliai pagal raidos žingsnius:

118.1. 1–3 žingsniai aprašo vaikų nuo gimimo iki trejų metų pasiekimus;

118.2. 4–6 žingsniai aprašo vaikų nuo trejų iki šešerių metų pasiekimus.

119. Vertinimo sistemiškumas. Vaikų pasiekimai vertinami du, esant reikalui tris kartus per mokslo metus:

119.1. Pirmą kartą: rugsėjo–spalio mėn. Išsiaiškinami realūs vaiko gebėjimai, patirtis, kas sekasi geriau, kas sunkiau, numatomas tolesnis ugdymo tikslas ir uždaviniai.

119.2. Antrą kartą: gegužės–birželio mėn. Nustatoma individuali kiekvieno vaiko pažanga, pasiekta per metus, apibendrinami įvykę pokyčiai, parengiamas vaiko pasiekimų aprašas.

119.3. Tarpinis vertinimas – nebūtinai, vertinama esant reikalui.

120. Vertintojai:

120.1. Vaikų pasiekimus vertina grupės auklėtojai, logopedas, meninio ugdymo mokytojas (muzikos vadovas), kiti įstaigoje dirbantys pedagoginiai specialistai. Vertinime dalyvauja vaikų tėvai, jie suteikia informaciją apie vaiką, dalyvauja anketinėse apklausose, reiškia savo nuomonę apie pasiektą vaiko pažangą, padeda vaikams įveikti sunkumus ten, kur prasčiausiai sekasi.

120.2. Vaikai taip pat aktyvūs savo vertinimo dalyviai, su vaiku aptariami jo pasiekimai, būtinai pabrėžiant sėkmę, klausiama vaikų nuomonės dėl vertinimo būdų, procedūrų.

121. Vertinimo metodai ir būdai: vaiko stebėjimas, pokalbis su vaiku, pokalbis su tėvais, produktyviosios ir kūrybinės vaiko veiklos analizė.

122. Pasiekimų fiksavimas. Visa pasiekimų vertinimo medžiaga kaupiama „Vaiko pasiekimų aplanke“. Jame yra kaupiami: vaikų dailės darbeliai su pedagogų komentarais, vaikų kalba (samprotavimai, žodinė kūryba ir kt.), įvairios vaiko veiklos stebėjimo užrašai, anketos tėvams, pedagogo refleksija apie vaiko pasiekimų lygį, daromą pažangą ir ugdymo perspektyvą.

123. Tėvų informavimas: Vertinimo medžiaga yra konfidenciali ir aptariama individualiai su vaiko tėvais (globėjais), reikalui esant su specialistais, kurie gali suteikti vaikui pagalbą – logopedu ir kt. Tėvai su grupės pasiekimais yra supažindinami grupės susirinkimų metu, o su individualiais vaiko pasiekimais supažindinami asmeniškai, individualių pokalbių metu. Auklėtojas sudaro sąlygas tėvams nuolat susipažinti su vaiko pasiekimų aplanke.

Ikimokyklinio ugdymo programos įgyvendinimo rezultatai

124. Ugdymo rezultatus atspindės:

- 124.1. Stebėjimai ir jų rezultatai.
- 124.2. Sergamumo analizė (du kartus per metus).
- 124.3. Specialiųjų ugdymosi poreikių ugdytinių ugdymosi analizė (du kartus per metus).
- 124.4. Konkursų, parodų, varžybų dalyvių, laureatų vardai.
- 124.5. Vidaus ir išorės veiklos įsivertinimo rezultatai.
- 124.6. Įstaigos veiklos planai.
- 124.7. Įstaigos bendruomenės apklausų duomenys.
- 125. Programa atnaujinama:
 - 125.1. Kintant įstaigos struktūrai.
 - 125.2. Kintant vaikų amžiui.
 - 125.3. Kintant švietimo, rajono, įstaigos strategijai.
 - 125.4. Kintant demografini, socialinei miesto situacijai.
- 126. Programos sąvokos:
 - 126.1. Vertinimas – nuolatinis informacijos apie vaiko pasiekimus, ugdymo(si) pažangą ir pasiekimus kaupimo, interpretavimo ir apibendrinimo procesas.
 - 126.2. Įsivertinimas – vertinimo proceso rezultatas, konkretus sprendimas apie vaiko pasiekimus ir padarytą pažangą.

VI SKYRIUS NAUDOTA LITERATŪRA IR ŠALTINIAI

1. Artyn vaiko / Egmonto projektas vaikų darželiams. – V.: Polilogas, 1997.
2. Ankstyvojo ugdymo vadovas / Monkevičienė O. (sud.). – V.: Minklės leidyba, 2001.
3. Aukime sveiki ir stiprūs. Vaikų sveikatos ir fizinio ugdymo programa. – V.: Leidybos centras, 2002.
4. Bakūnaitė J. Humanistinio vaikų ugdymo programa. Auginu gyvybės medį. – V.: Eugrimas, 1998.
5. Becker-Textor Ingeborg. Kūrybiškumas vaikų darželyje. – V.: Presvika, 2001.
6. Bendroji priešmokyklinio ugdymo ir ugdymosi programa. – V.: Švietimo aprūpinimo centras, 2003.
7. Grigonis A. Individualioji ugdymo programa // Sudėtinga vaikystė. – V.: LPKI, 1998. P. 79 – 95.
8. Demokratiškos pedagogikos matai. Ch. R. Mathiasen, E. Staerfeldt . – V.: Ciklonas, 2005.
9. Didžioji vaikų žaidimų ir darbelių knyga. Bertrun Jeitner-Hartmann (sud.) – V.: Lektūra, 2000.
10. Einon D. Ankstyvasis ugdymas. – V.: UAB „Egmont Lietuva“, 1998.
11. Grabbet R. Didžioji spalvota žaidimų knyga. – V.: Mūsų knyga, 2000.
12. Ikimokyklinio ugdymo metodinės rekomendacijos. – Švietimo ir mokslo ministerijos Švietimo aprūpinimo centras, 2015.
13. Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašas. – Švietimo ir mokslo ministerijos Švietimo aprūpinimo centras, 2016.
14. Ikimokyklinio ugdymo gairės. Programa pedagogams ir tėvams. – V.: Leidybos centras, 1993.
15. Ikimokyklinio ugdymo įstaigą reglamentuojantys teisės aktai. – V.: Presvika, 2001.
16. Kaffemanienė I., Burneckienė I. Specialiųjų poreikių vaikų žaidimo gebėjimų ugdymas. – Š.: Šiaulių universiteto, 2001.
17. Katinienė A. Vaiko muzikinės kultūros ugdymas darželyje. V.: Kronta, 1998.
18. Klimka L., Kazlauskas R. ir kt. Po tėviškės dangum. – V.: Lietuvos pedagogų kvalifikacijos institutas, 1997.
19. Leščiuikaitienė V. Tėvų, pedagogų ir specialistų bendradarbiavimas rengiant individualiąsias programas // Sudėtinga vaikystė. – V.: LPKI, 1998. P. 64 -78.
20. Lietuvos higienos normos HN 75:2002 „Ikimokyklinio ugdymo įstaigos. Higienos normos ir taisyklės“. Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2002 m. kovo 4 d. įsakymas Nr. 102 (Žin., 2002, Nr. 27-968).
21. Ikimokyklinio ugdymo programų kriterijų aprašas. (Žin., 2005, Nr. 52-1752).
22. Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas 2003 m. birželio 17 d. Nr. IX-1630. Lietuvos Respublikos švietimo klasifikacija. – V.: ŠMM, 1999.
23. Lietuvos vaikų ikimokyklinio ugdymo koncepcija, 1989.
24. Monkevičienė O. Vėrinėlis. Knyga auklėtojai. I dalis. – V.: Leidybos centras, 1995.
25. Monkevičienė O. Vėrinėlis. Knyga auklėtojai. II dalis. – V.: Leidybos centras, 1995.
26. Projektų metodas ugdymo procese. Mokslinės praktinės konferencijos medžiaga / Kiseliovas A. (sud.). – Š.: Šiaulių universitetas, 2002.
27. Rauckis J., Drungilienė D. Ankstyvojo amžiaus vaikų kūno kultūros programa, 2003.
28. Saugėnienė N. Ugdymo programų planavimas ir realizavimas. – K.: KTU, 2003.
29. Saulės kelias. Gražienė V. (sud.) – K.: Šviesa, 1994.
30. Staerfeldt E., Mathiasen Ch. R. Pedagogika ir demokratija. – V.: Aidai, 1999.
31. Tamošiūnas T. Projektų metodas ugdymo praktikoje. – Š.: Šiaulių universiteto leidykla, 1999.
32. Utz A., Martin J. Įdomieji bandymai. – V.: Lektūra, 1999.

33. Vaiko gerovės valstybės politikos koncepcija. (Žin., 2003, Nr. 52-2316).
34. Vaikų darželio programa „Vėrinėlis“. – V.: Leidybos centras, 1993.
35. Vaikų teisių konvencija. – Vaiko teisių informacijos centras, 1999.
36. Žukauskienė R. Raidos Psichologija. – V.: Margi raštai, 1998.

Parengė darbo grupės nariai:

Laima Šamatavienė, lopšelio-darželio „Auksinis gaidelis“ direktorė,
Irina Petrova, lopšelio-darželio „Auksinis gaidelis“ direktoriaus pavaduotoja ugdymui,
lopšelio-darželio „Auksinis gaidelis“ pedagogai:

Irina Abdulaeva,
Antonina Bulaš,
Irena Černyšova,
Maria Drinevskaya,
Galina Dubodel,
Ada Grebenok,
Valentina Katyševa,
Liudmila Klimova,
Svetlana Kolodynskaja,
Irina Kostiučenko,
Larisa Minič,
Svetlana Naguj,
Liudmila Ovčarenko,
Liudmila Peresada,
Larisa Pilkionienė,
Ina Semenej,
Regina Servut,
Natalja Solovjova,
Olga Trokš,
Jelena Vasilčikova,
Jelena Veselova,
Svetlana Veteorec,
Nadežda Vetočina.

PRITARTA

Visagino lopšelio-darželio „Auksinis gaidelis“
(Vaikystės pedagogikos centro) mokytojų tarybos
2017 m. balandžio 20 d. protokolu Nr. MT-2

PRITARTA

Visagino lopšelio-darželio „Auksinis gaidelis“
(Vaikystės pedagogikos centro) tarybos
2017 m. gegužės 9 d. protokolu Nr. TP-5